

**OSNOVNA ŠOLA LJUDSKI VRT PTUJ
PODRUŽNICA GRAJENA**

RAZISKOVALNA NALOGA

**Avtorice:
Valentina Čeh
Maja Štrucl
Sergeja Lešnik**

Grajena, 2012

**OSNOVNA ŠOLA LJUDSKI VRT PTUJ
PODRUŽNICA GRAJENA**

RAZISKOVALNA NALOGA
(s področja zgodovine in etnologije)

ČIRA ČARA, ABRAKADABRA

Avtorice:
Valentina Čeh
Maja Štrucl
Sergeja Lešnik

Mentorica:
Jelica Primožič

Grajena, 2012

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pomagali pri nastajanju raziskovalne naloge. Posebna zahvala gre mentorici Jelici Primožič ter učencem OŠ Ljudski vrt, podružnica Grajena za sodelovanje v anketi. Posebej se še zahvaljujemo starejšim prebivalcem okoliških vasi, ki so s svojim znanjem obogatili etnografski del raziskovalne naloge.

1. UVOD	7
2. TEORETIČNI DEL	8
2.1 ZGODOVINA ČAROVNIŠTVA	8
2.2 ZGODOVINA ČAROVNIŠTVA V EVROPI	8
2.3 ČAROVNIŠKI PROCESI	9
2.4 ČAROVNIŠKI SHODI, ČAROVNIJE IN UROKI	12
2.5 ČAROVNIŠKI PROCESI V EVROPI	14
2.6 ČAROVNIŠKI PROCESI NA SLOVENSKEM.....	18
2.6.1 ČAROVNIŠKI PROCESI NA ŠTAJERSKEM	20
2.6.2 ČAROVNIŠKI PROCESI NA PTUJU IN OKOLICI	21
2.6.3 ZATON ČAROVNIŠTVA	23
2.6.4 MAGIJA ALI ČAROVNIŠTVO	23
2.6.5 BELA IN ČRNA MAGIJA	24
2.6.6 UROKI	24
2.6.7 VRAŽE	26
3. EMPIRIČNI DEL	27
3.1 CILJI NALOGE	27
3.2 HIPOTEZE	27
3.3 METODE DE LA	27
4. ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV	28
4.1 UČENCI	28
4.2 PREBIVALCI OKOLIŠKIH VASI	39
5. UGOTOVITVE	52
6. ZAKLJUČEK	54
7. VIRI IN LITERATURA	56
8. SEZNAM SLIK	57
9. PRILOGE	58

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo predstavili čarovništvo in čarovniške procese skozi zgodovino. Pri učencih od 5. do 9. razreda smo preverjali poznavanje bele in črne magije ter poznavanje vraž in urokov.

Z anketo, ki smo jo izvedli med prebivalci okoliških vasi, pa smo raziskovali poznavanje vraž in urokov.

Raziskava je pokazala, da so vraže del živega jezika, ki se spreminja, zastareva in počasi izginja.

Ključne besede: čaravnice, čarovniški procesi, vraže, anketa o poznavanju vraž.

ZUSAMMENFASSUNG

In dieser Forschungsarbeit haben wir die Zauberei und die Hexenprozesse durch die Geschichte vorgestellt.

Bei den Schülern von der 5. bis 9. Klasse haben wir die Bekanntheit der weissen und schwarzen Magie, die Aberglauben und die Zauber überprüft.

Mit der Umfrage haben wir auch das Wissen über Aberglauben und die Zauber bei den bei den Dorfbewohnern festgestellt.

Die Umfrage von den Schülern und älterlichen Dorfbewohner hat gezeigt, dass die Zauber ein Teil der lebendigen Sprache sind, die auch veralten und langsam aus der lebendigen Sprache hinausgedrängt werden.

Schlüsselwörter: die Hexen, die Hexenprozesse, Umfrage über die Kenntniss des Zaubers.

1 UVOD

Čarovnice. Coprnice. To besedo kar pogosto srečamo v kakšnih pripovedih, oziroma pravljicah. Iz otroštva se verjetno najbolj nazorno spominjamo pravljice o Janku in Metki, saj je bila ta zgodba pogosto uprizorjena, tudi filmsko upodobljena. Pravljica je pri otrocih tudi zelo priljubljena. V slovenskem slovstvu smo našli podoben zapis na to temo, naslov te pravljice je Hišica iz sladkorja, v njej pa nastopata Mirko in Milka. Pravljica je objavljena v knjigi Prek šibja, prek trnja, prek borov, prek dolov.¹

Zanimiva pripoved je tudi zgodba z naslovom Zadnja na grmadi, ki jo je napisal Fran Jaklič. Temelji na nekaterih resničnih zgodovinskih dejstvih. Avtor zgodbe se je priženil v hišo, kjer je pred 200 leti živela Marina Češerkova, ki je bila leta 1701 obsojena čarovništva.² Ta povest je bila zelo odmevna, prvič je izšla 1924 leta. Motive je črpal iz procesnega zapisnika, ki ga je 1864 za objavo pripravil Anton Lesar.³

Danes nam beseda čarovnica, coprnica, v vsakdanjem pogovoru odpira povsem drugačne predstave. “Glej, ta je pa cela čarovnica! Taka je ko čarovnica.” Pomensko nam danes te besede zaznamujejo nekaj hudobnega, grdega, nesramnega, pomen je daleč od čaranja ali copranja. “Oblečena je kot coprnica”, v pomenu, da ni lepo oblečena, da ima pisana oblačila, ki so barvno neuskklajena, morda celo prevelika oblačila, lahko pa so celo vsa črne barve. Lahko bi rekli, da so zapisane povedi že skoraj fraze, besedne zveze s prenesenim pomenom, s prizvokom nekaj negativnega, celo slabšalnega.

»Najbolj verodostojen slovenski izraz za čarovnico iz dobe čarovniških procesov je vešča. Ta izraz srečamo tudi v izvirnih spisih, nastalih pri vodenju čarovniških procesov. Že samo ime, le to poimenuje tudi nočnega metulja, se navezuje na nočne polete, škodljivo čaranje in potovanje duš umrlih.«⁴

---

¹ Prek šibja, prek trnja, prek borov, prek dolov: slovenske pripovedi o čarovnicah, čarovnikih in vračih, str. 11.

² Jaklič, Fran, 1868–1937: Zadnja na grmadi, str. 5.

³ Jaklič, Fran, 1868–1937: Zadnja na grmadi, str. 137. V knjigi je objavljen tudi sam zapisnik, in sicer v originalnem – faksimile in slovenskem prevodu. Ta zapisnik danes hrani Arhiv Republike Slovenije.

⁴ Prek šibja, prek trnja, prek borov, prek dolov: slovenske pripovedi o čarovnicah, čarovnikih in vračih, str. 2.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 ZGODOVINA ČAROVNIŠTVA

Čarovniški procesi so se odvijali pred tristo in več leti, predvsem v 16. in 17. stoletju.

Njihove korenine se skrivajo v verovanju v hudiča in v strahu, ki je v preteklosti ljudi prevzel že ob omembi njegovega imena.

Ljudje so takrat imeli blazen strah pred hudičem, ki se jim je prikazoval v najrazličnejših podobah. Ni se loteval le posameznikov, ampak tudi množic ljudi in je postal že prava epidemija, saj je bil povod za umore in požige. Hudič (satan, peklenšček) je po mnenju ljudi izmišljeno mitološko bitje, ki preži na grešne duše.

Boga so videli le redki izbranci, medtem ko se je hudič prikazoval tudi najrevnejšim in najpreprostejšim ljudem. Kult hudiča je ponekod dosegel celo verske oblike in duhovščina se je morala močno potruditi, da je zatrla to ljudsko zablodo. Toda strah pred njim, ki si je drznil kljubovati celo samemu Bogu, in ki je bil povzročitelj vsega zla ter prijatelj čarovnic in čarovnikov, je ostajal v vsakem kristjanu. Znanost se je s čarovništvom začela intenzivno ukvarjati okoli leta 800. Takrat je bila znanost v rokah duhovščine, ki je bila takrat še strpna do čarovništva (Radovanovič, 1997).

Vse to dokazujejo številni ohranjeni pisni viri.

“V Canonu episkopi iz 9. stol. je zapisano, da le Bog more spreminjati, npr. človeka v žival ali obratno. Kdor pa veruje, da je to moč početi s čarovništvom, ga je treba izgnati iz župnije.”⁵

“Do sredine 13. stoletja je bilo stališče cerkve do čarovništva v razmerah tako napredno, da danes težko verjamemo, da je cerkva uprizarjala grozljive čarovniške procese.”⁶

2.1 ZGODOVINA ČAROVNIŠTVA V EVROPI

“Sholastiki so učili, da je čarovništvo odpad od prave vere in pogodba s hudičem, pod vplivom in delovanjem inkvizicije pa so dotlej ločena pojma čarovništvo in krivoverstvo združili v nov pojem modernega čarovništva.

---

⁵ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str.10.

⁶ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str.10.

Čarovnica: (nemško Hexe po Grimmu iz hag in tesu – škodljivka polja) je bila odtlej oseba (ženska), ki je s pomočjo hudiča škodovala ljudem in živalim in ki je odpadla od prave cerkve s tem, da izkazuje hudiču božjo čast.”⁷

Čarovništvo so pripisovali predvsem ženskam, ker so že prejšnji čarovniki, bili pretežno ženske in ker je bil hudič po splošnem pojmovanju moškega spola, so prišle pri nečistovanju s hudičem v prvi vrsti v pošteev ženske (Radovanovič, 1997).

“S pojmom čarovništva pa se je razvijal tudi inkvizicijski kazenski postopek. Z razglasom Ad ertripanda 15. maja 1252 je uvedel papež Inocenc IV. mučenje z natezalnico v vseh primerih, ko čarovnik ni hotel prostovoljno priznati svojega zločina. Vsaka odrasla oseba je bila dolžna prijaviti krivoverce.”⁸ Kot priče so lahko nastopali tudi lastni otroci.

»V tistem času so kot kazen za čarovništvo uvedli smrt na grmadi, kajti že 2. februarja 1242 je cesar Friderik ukazal, da morajo čarovnike žive sežgati. Smrtne kazni so morale opravljati posvetne oblasti, kajti cerkev ne preliiva krvi.”⁹

Inkvizitor dominikanec Hugo Benioli je dal leta 1275 javno zažgati prvo pravo čarovnico v Toulousu, to je bila Angela Labareth, stara 56 let. Na natezalnici je priznala, da je nečistovala s hudičem in rodila nestvor z volčjo glavo. Hranila ga je z malimi otroki, ki jih je ugrabljala ponoči. Drugi čarovniški proces v Toulousu je bil obširnejši, obtožili so 63 čarovnikov in čarovnic, 8 so jih obsodili na smrt, 11 na dosmrtno ječo, druge pa na 20 let zapora. Drugod po Evropi so bili v tistem času (konec 13. in začetek 14. stoletja) čarovniški procesi še neznani. Še vedno so razlikovali med čarovništvom in krivoverstvom. Čarovnike so še vedno sodili na posvetnih sodiščih, po rimskem ali domačem pravu. Krivoverce pa so sodila cerkvena sodišča po določilih kanonskega prava (Radovanovič, 1997).

2.3 ČAROVNIŠKI PROCESI

Procesi so svoj vrhunec dosegli v obdobju renesanse in reformacije. Poudariti pa je treba, da takšne čarovniške procese, v takšni obliki pozna le katoliška in protestantska Evropa, kot

---

⁷ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 9.

⁸ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 13.

⁹ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str.13.

kaznivo dejanje pa ima korenine že v antiki. Takrat so govorili o magiji, ki je drugim prinašala nesrečo. Omenjata se dve boginji Hekata in Medeja, ki veljata za zavetnici čarovništva.

Delovanje strupenih zelišč je poznala čarovnica Kirka, iz Svetega pisma je znana čarovnica En Dora, o prerokovanju z zaklinjanjem pa je govoril že Homer (Radovanovič, 1997).

Veliko vzporednic najdemo tudi pri šamanih, ki so posredniki med življenjem in smrtjo. Da so lahko zdravili bolne, je morala njihova duša potovati v onostranstvo, kjer je duša dobila moč za zdravljenje. Ko je šamanova duša potovala v onostranstvo, je bilo njegovo telo kot mrtvo, takšno stanje so verjetno dosegli s halucinogenimi sredstvi.

Podobne obrede srečamo še danes pri nekaterih plemenih. Na Slovenskem so se ti šamanistični elementi ohranili preko mita o kresnikih in divji jagi, ki poteka ob zimskem kresu v družbi rajnih prednikov (Košir, 1998).

S čarovništvom in magijo je bilo tudi povezano zastrupljanje, gre za ljubezensko magijo, ki je predvsem znana iz dvornih spletk. Pri nas najdemo takšen primer na celjskem dvoru, obtožena je bila Veronika Deseniška, ki bi se naj v tem času zatekla tudi na grad Vurberk.

Inkvizicija je bila ustanovljena v 12. stoletju, začela je uvajati nove postopke proti krivovercem. Zelo dejavni v boju proti krivovercem pa so bili dominikanci, na Ptujju se je njihov red ustanovil v 13. stoletju.

Stare predstave, ki so v začetku krščanstva veljale kot praznoverje – predstave o nočnih poletih, so v 15. stoletju dobile nove predstave o čarovništvu; gre za ženske, ki jezdijo živali, za ljudi, ki hodijo v onostranstvo, govorijo o potovanjih in vračanju mrtvih duš. Inkvizicija jih je vključila v predstavo o sabatu, sprejela jih je za resnične.

Pojavi se določena skupina ljudi, ki so med mučenjem priznali »da so se odrekli veri, da so leteli po zraku, udeleževali različnih srečanj, kjer so jedli otroke, spolno občevali s hudičem in z njim celo podpisali sporazum. Bili so obdolženi, do so sosedom povzročali škodo, čarali točo, neurja, bolezni, neplodnost ...

Rodila se je ideja o čarovniški zaroti, da se bliža konec sveta, hudič vodi zadnji napad s pomočjo čarovnic in krivovercev. Najpomembnejše delo, ki je govorilo o novem nauku čarovništva, v katerem je predstavljen zaostren odnos do žensk, nosi naslov 'Malleus maleficarum'; 1486, to delo je doživelo več kot 40 ponovitev. Avtorja sta bila Heinrich Kramer Inistoris (inkvizitor, dominikanec) in Jakob Sprenger. Ker sta se avtorja zavzemala, da naj čarovnicam sodijo tudi posvetna sodišča, so se lahko čarovniški procesi razmaknili in čarovnice pri sojenju in postopkih niso bile več izenačene s krivoverci (Košir, 1998).

“Težišče novega zločina je bilo v povezavi s hudičem. Čarovniške predstave so bile sestavljene iz petih elementov, sporazum s hudičem, spolni odnos s hudičem, letenje po zraku, udeleževanje sabata – satanski kult, ki naj bi potekal na znanih čarovniških vrhovih, in škodljivo čaranje (čaranje slabega vremena, toče, bolezni in podobnega).”¹⁰

Hudič in čaravnice naj bi bili povezani predvsem zaradi zarote proti družbi, oblasti in Cerkvi. Sodelavci čarovnic pa bi naj bili Judje in gobavci. Vaško prebivalstvo pa je postavilo čaravnice med točo, nevihte in bolezni.

Hudič je zasedel kar posebno mesto v teh procesih, predstavljal je zlo, bil proti vsemu dobremu. Zgodnji čarovniški procesi pa so ga prikazovali kot neumnega stvora, bil je podložnik čarovnicam in čarovnikom, seveda pa v poznejših procesi doživi nadvlado, postane hudoben in krut, čaravnice so mu zapisovale telo in dušo.

Pogosto srečamo besedo sabat, ki predstavlja satanski kult. Pripadniki satanske družbe so se sestajali s hudičem. Zmenke so imeli na znanih čarovniških vrhovih in križipotjih. Pri nas bi se naj srečevali na Slivnici, Kleku in Donački gori. Sabat bi se naj vršil ob svečnici (2. februar) na predvečer 1. maja, 1. avgusta, 1. novembra, v času poletnega in zimskega sončnega obrata (24. junij, 21. december) in v času velikega tedna in binkošti (Košir, 1998).

Pogosto je bilo postavljeno vprašanje, kako se sodniki obranijo pred čarovniki, kako da jim ne morejo škodovati.

»Sodniki in njihovi pomočniki, ki so bili namreč v nenehnem stiku z domnevnimi čarovniki, ne da bi jim pri tem kakor koli začarali. Iz zadrega so se rešili po bližnjici. Domislili so si, da sodniki in ječe uživajo privilegij imunosti: hudičevi uroki jim ne morejo storiti nič žalega.«¹¹

Da so ugotovili, če je človek res čarovnik so uporabljali različne preverjene tehnike. Največkrat so si pomagali z vodo. To je potekalo tako, da so čarovnico/čarovnika potopili v vodo, mlakužo ali kanal in jo obtežili s kamnom. Če je plavala na vodi, je pomenilo, da je hudič ne pusti umreti, saj je njegova »oboževalka«.

Še ena od metod, po katerih so ugotavljali ali je to res čarovnik je bila ta: osumljenca so obrili (s tem so si olajšali delo), nato pa ga pregledali, če mu je hudič vtisnil svoje znamenje na kateri koli del telesa. Vanj so zapičili iglo; dokaz, da je čarovnik, je bil ta, da vbod ni smel krvaveti (Košir, 1998).

---

¹⁰ Matevž Košir: Na grmado z veščami, str. 63.

¹¹ Matevž Košir: Na grmado z veščami, str. 63.

»Načini mučenja so bili različni glede na čas in kraje. Naj navedemo nekatere: mučenje z vodo, pri katerem je moral obtoženec s stopali in z zapestji v okovih pritrjenih v zidu, spiti za začetek malce več kot devet litrov vode in potem še enkrat toliko, če prvi poizkus ni zadoščal, torej osemnajst litrov in pol; segrevanje stopal; vtikanje razbeljenih igel pod nohte – »to je najbolj izbrano mučenje od vseh«, kot pravi Bodin; »koturni«, lesene plošče, s katerimi so obtežili stopala in jih stiskali s pomočjo vrvi in zagozd.«¹²

Obtoženca niso smeli mučiti več kot trikrat. En dan po mučenju so imeli premor. S tem so še obtoženca dodatno mučili. Kako dolgo se je obtoženec upiral je bilo odvisno od posameznika. Pritisk je bil po navadi prevelik, zato so se hitro predali. Sodniki so osumljenca poslali na grmado zato, da so izbrisali sledi na zločin (Sallmann, 1994).

2.4 ČAROVNIŠKI SHODI, ČAROVNIJE IN UROKI

Zanimiv del zgodovine čarovniških procesov je človeška domišljija, ki je rojevala in ohranjala vero v čarovništvo.

Shodi ali čarovniške sobote so po navadi potekali ponoči med 21. uro in zoro naslednjega dne oz. do prvega petelinjega petja. Odvijali naj bi se v točno določenem času in kraju. Shodi so bili običajno na višjih, že od daleč vidnih gorah, na križpotjih, pri samotnih križih ali celo na pokopališčih. Eno izmed je bil tudi Pesniški hrib (Radovanovič, 1997).

“Na shode naj bi čaravnice in čarovniki prihajali leteč po zraku na različnih predmetih in živalih; metlah, vilah, palicah, psih, mačkah, kozlih ali volkovih. Pred odhodom naj bi sebe in predmete ali živali, na katerih so nato letele, namazale s čarovnim mazilom, ki je bilo zeleno, belo, črno ali modro in bilo narejeno iz različnih strupenih zelišč in narkotikov ter olja, krvi netopirjev, zdrobljenih kosti umrlih ali iz masti umorjenih nekrščenih otrok.”¹³

---

¹² Jean-Michel Sallmann: Čaravnice, satanove neveste, str. 74.

¹³ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 24.

Čira čara, abrakadabra

Da so čarovnice lahko poletele, so morale izreči različne čarovniške izreke. Pogosto so prevzele podobo srake ali krokarja. Na polete so večkrat povabile svoje znanke. Na Švedskem so se vozile na kolu, ki so ga zapičile kozlu v zadnjico (Radovanovič, 1997).

“Ko so se čarovniki in čarovnice zbrali, so pokleknili pred hudičem ter mu izkazali božje spoštovanje. Ob tem so molili čarovniške molitve, kot npr. :

<i>Nemško:</i>	<i>Slovensko:</i>
<i>Nelken und Rosen,</i>	<i>Naglji in rože,</i>
<i>Nestl und Hosen,</i>	<i>pasovi in hlače,</i>
<i>Mause und Schwarten,</i>	<i>miši in kože,</i>
<i>Spieler und Karten,</i>	<i>igralci in karte,</i>
<i>Flinten und Sabel,</i>	<i>puške in sablje,</i>
<i>Shaufel und Gabel,</i>	<i>lopate in vile,</i>
<i>Flauten und Harfen,</i>	<i>flavte in harfe,</i>
<i>Hechten und Karpfen,</i>	<i>ščuke in krapci,</i>
<i>Riesel und Schauer,</i>	<i>kaplje in ploha,</i>
<i>Bitter und Sauer,</i>	<i>grenko in kislota,</i>
<i>Komment zusammen,</i>	<i>pridite skupaj,</i>
<i>in Teufels Namen!</i>	<i>v imenu hudiča!”¹⁴</i>

Bujna domišljija je zelo nazorno predstavila podobne obrede, kjer so hudiču poljubili levo nogo, levo roko in druge dele telesa. Čarovniki in čarovnice so se seveda tudi morali izpovedati, ta spoved je bila navadno ob glavnih praznikih katoliške cerkve. Njihovi glavni grehi so bili: če je kdo zahajal k maši, sprejel zakramente, delil miloščino idr. Po spovedi je sledila hudičeva maša, kjer so zasramovali katoliške obrede (Radovanovi, 1997).

“Po koncu maše je hudič posvetil hrano in pijačo. Pijačo so pili iz kravjih parkljev ali ogabnih posod, narejenih iz človeških ali živalskih odpadkov. Bila je podobna gnojnici, črna in grenka. Ob sprejemu novih vernikov je hudič z nohti ali s čim drugim vsakemu na skrivne dele telesa vtisnil svoje znamenje, kar je bil znak, da so poslej njegova last. Ta znamenja, navadno bradavice in materina znamenja so bila neobčutljiva za bolečino in so pri procesu veljala za nedvoumni dokaz čarovništva.”¹⁵

¹⁴ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 26.

¹⁵ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 27.

Pogodbe, ki so jih sklenili s hudičem, so bile v pisni obliki. Pisali so s krvjo, ki jim je pritekla iz nosu ali prstov. Pri hudičevih krstih so uporabljali žveplo. Shode so zaključevali s hudičevo pojedino, na kateri so žrli, pili in plesali. Jedi so bile brez soli in brez pravega okusa. Včasih so jedli tudi dojenčke. Vino ni bilo dobro, podobno gnojnici, navadno ga je točil hudič, vino je teklo iz kakšnega starega drevesa ali iz križev na križpotjih. Svetili so si z lučmi, ki so oddajale moder plamen. Obrede je spremljalo različno petje čarovniških pesmi. Hudič je bil navadno željen mladih in lepih čarovnic, vendar je bil včasih zadovoljen tudi s precej starejšimi. Čarovnice so trdile, da je hladen kot led, saj v telesu naj ne bi imel prave krvi. Čarovnice so si pomagale z različnimi predmeti, sliko osebe, ki so jo hotele začarati, so prebodle, lahko so dobile šop las, ki so jih nato zakopale, posluževale so se tudi različnih zelišč, s katerimi so povzročale razne bolezni. Če so nameravale koga ubiti, so na njegovo pot polile vodo, če je oseba stopila čez vodo, je morala umreti (Radovanovič, 1997).

“Take izmišljije in predstave o čarovniških shodih so bile vzrok, da so na čarovniških procesih po navadi sodili več osebam hkrati. Najprej so obdolžili le eno osebo, ki je nato v mukah na natezalnici priznala svoje grehe in navedla še nekaj svojih tovarišev in tovarišic.”¹⁶

2.5 ČAROVNIŠKI PROCESI V EVROPI

Čarovniški procesi so skozi dolgo obdobje obstoja zahtevali kar precejšnjo število žrtev. V Evropi je bilo 50–80 tisoč žrtev. V začetku sojenj so bile žrtve med spoloma izenačene, pozneje se je število žrtev prevesilo na žensko stran; 70–80% žensk.

Procesi, ki jih je vodila inkvizicija, so se leta 1500 končali. Njihovo vodenje so prevzela posvetna sodišča, ki so bila pristojna tudi za druga kazniva dejanja. Čarovniški delikt je prišel v kazenske zakonike (Košir, 1998).

Čarovniške osebe so lahko svojo nadnaravno moč uporabljale za zdravljenje, prav tako za škodovanje in za ljubezenske čarovnije. Magiji so pripisovali veliko moč. Uporabljali so jo lahko za zdravljenje bolezni, jasnovidnosti, vračanje izgubljenih ali ukradenih stvari. Nameni čaranja pa so lahko bili negativni, povzročali bolezni, slabo vreme ...

Pred tem negativnim vplivom se je človek zavaroval z raznimi magičnimi simboli, s talismani in amuleti. Čarobno moč naj bi imele tudi nekatere rastline. Med izredno strupenimi rastlinami lahko omenimo volčjo češnjo, daturo, pikastiga mišjaka in različne preobjede.

---

¹⁶ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 28.

Čira čara, abrakadabra

Rastline, ki bi naj zdravile, preprečevale bolezni in prinašale srečo, so: veliki oman, česen, koper, navadni potrošnik, zdravilna špajka, navadni pelin, navadni sporiš, navadni netresk, navadni oves, velika kopriva, dresen, kolmež, praprot ... Te zdravilne rastline so uporabljali tudi v ljudskem zdravilstvu.

Vaške predstave o čarovnicah in čaranju so se zelo močno zakoreninile med prebivalstvom. Pogosto je bilo nezaupanje do soseda tisti vzrok, ki je sprožil sam čarovniški proces.

Čaravnice so postale v vaški skupnosti del vsakdana, saj je bila to najlažja pot do razrešitve nejasnih in nerazumljivih težav, kar je pomenilo, da so bili procesi posledica stisk in odraz napetosti na vasi.

Pri samih procesih so pogosto najprej opravljali preiskuse, ki so ovrgli ali potrdili obtožbo čarovništva (preiskus z vodo, ki pa ni bil pogost, iskanje materinih znamenj). Osumljence so oblekli v grobo konopljeno srajco, s tem so preprečili, da bi nosili kakšne zaščitniške amulet. Če sodišče ni dobilo po zaslišanju priznanja, se je začelo mučenje (Košir, 1998).

Slika 1: Čarovniška srajca iz 17. stoletja

“Tortura je bila ‘duša’ čarovniškega procesa. Brez nje ne bi mogli dobiti priznanj osumljenih. Gnus in sovraštvo do hudičevih čarovnic sta bila v čarovniških procesih nemalokrat dodaten motiv za še večje grozovitosti.

Tortura je veljala kot pripomoček za iskanje resnice. Predvidenih je bilo več stopenj mučenja. Začeli so z lažjimi in nadaljevali z vse težjimi. Navadno je bila prva stopnja stiskanje palcev in bičanje, druga stopnja zvezovanje čez razrezano kožo, privijanje nog s španskim škornjem; tretja stopnja pa je bilo raztezovanje vseh vrst in čarovniški stol ali čarovniška koza. Raztezovanje so opravljali z obešanjem za roke – na lestvi ali na različnih raztezovalnicah, opremljenih tudi z žebli ipd. Čarovniški stol je bil namenjen dolgotrajnemu mučenju. Večkrat so osumljene pustili sedeti na njem vso noč, včasih tudi dlje – to je velikokrat imelo za posledico njihovo smrt.¹⁷

SLIKA 2: Tortura z vodo

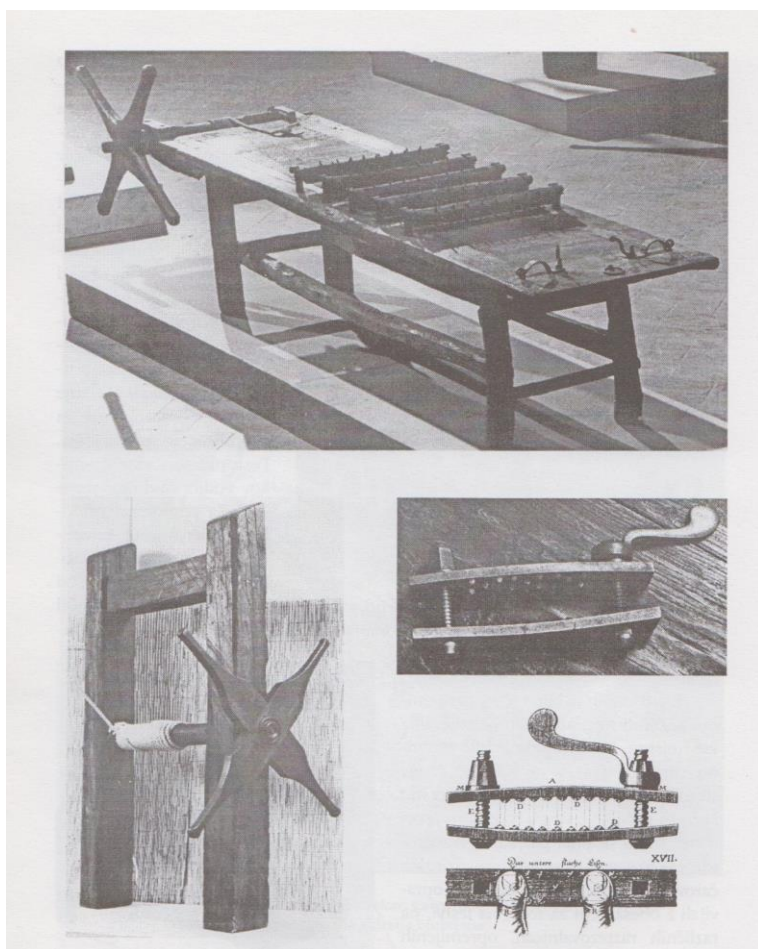
¹⁷ Matevž Košir: Na grmado z veščami, str. 59.

Čira čara, abrakadabra

Le redko se je tortura končala brez priznanj, pogosto pa so obtoženci med postopkom umrli, ker niso hoteli priznati. Vsa zaslišanja in preiskave so potekale za zaprtimi vrati. Pred razglasitvijo sodbe je moral obdolženi še enkrat potrditi priznanje. Javna usmrtitev je bila vedno zelo obiskana, dogajala se je na posebnem mestu, kakšni vzpetini, ob kakšnih mestnih vratih. Ob tem prizorišču so tudi navadno stale vislice, ki so opozarjale na moč in oblast deželnega sodišča. Čarovnice so vedno sežigali, saj bi naj le tako uničili zlo. Ob takšnih sojenjih in izvršitvah sodb so bili krvniki; krvni sodnik, pisar in krvnik – rabelj, kar dobro plačeni.

Zadnja usmrtitev v Evropi je bila 1782 v Švici (Košir, 1998).

SLIKA 3: Različne natezalnice in paličniki

2.6 ČAROVNIŠKI PROCESI NA SLOVENSKEM

SLIKA 4: Zemljevid deželnih sodišč in krajev, kjer so potekali čarovniški procesi

O čarovniških procesih na Slovenskem je že pisal Janez Vajkard Valvasor. Posebej je izpostavil coprnice na Kranjskem, kjer v svojem delu, Slavi vojvodine Kranjske, govori, da je naša dežela že precej očiščena te golazni, edino območje okrog Snežnika, Loža, Cerknice, predvsem v takih območjih, ki ležijo med velikanskimi divjinami. Valvasor zavzame zelo negativno stališče do čarovnic, saj jih imenuje, golazen, nesnaga, coprnška zalega, hudičevka, hudičeva dekla, zmajska zalega. Sojenja se mu zdijo predvsem drugim v poduk in strah, da se bodo vzdržali takšnih pregreh. Na Kranjskem veljajo zelo stroga načela glede čarovništva, ne poznajo milosti, lahko pa se dežela okuži iz sosednjih dežel.

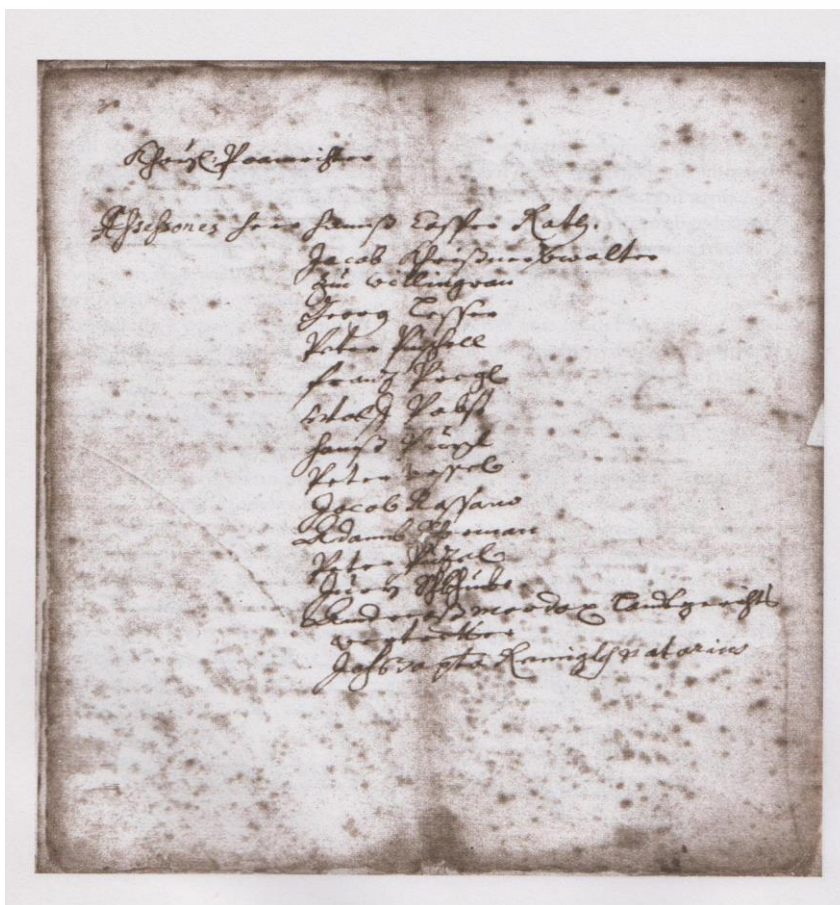
Na Kranjskem še najdejo kmetje in kmetice, ki pomagajo iskati kakšne izgubljene ali ukradene predmete, svetujejo ob različnih boleznih, če pa oblast izve za takšen primer, jih polovijo, zaprejo in po preiskavi kaznujejo (Valvasor, 1978).

“Osnova za sodno preganjanje čarovništva pri nas so, enako kot drugod po Evropi, bili kazenski zakoni. Vendar do leta 1574 na Štajerskem ni bilo pisanih kazenskih zakonov. Sodniki so se ravnali po pravnih običajih in navodilih deželnega kneza.

Krvni red cesarja Karla V. z dne 5. julija 1532 je bil v naših krajih le svetovalne narave. Toda krvni sodniki so ga vedno upoštevali. Šele 24. decembra 1574 je nadvojvoda Karel II. s privoljenjem štajerskih deželnih stanov izdal kazenski zakonik vojvodine Štajerske, ki je veljal vse do časa Marije Terezije (1740), ko so čarovniški procesi pri nas zamrli.”¹⁸

Že ob najmanjšem sumu in prijavi so že privedli obdolženke pred krvnega sodnika. Če se niso strinjale z obtožbami, je sledilo mučenje, ki je seveda vedno rodilo priznanje, razen če so obdolženke že umrle med mučenjem.

Eden najhujših krvnih sodnikov je bil Janez Jurij Hočevnar. Doktor Hočevnar je pri čarovniških procesih postopal čezmerno kruto, njegove žrtve so pogosto umirale med samim procesom zaradi prehudega mučenja. Vlada je postala pozorna na njegovo delo, saj pri vodenju procesov pogosto ni bil korekten. Iz tega mesta ga je notranjeavstrijska vlada odstavila (Jaklič, 2001).

SLIKA 5: Podpisi prisednikov

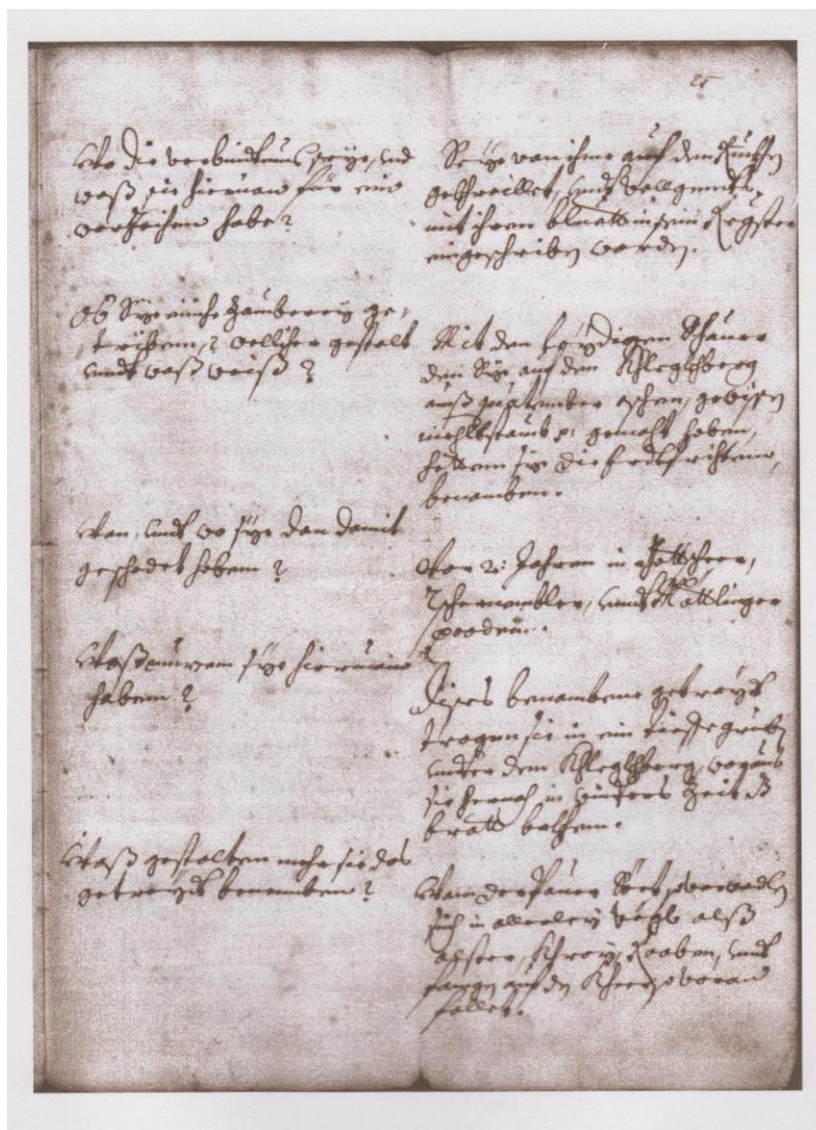
¹⁸ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 31.

2.6.1 Čarovniški procesi na Štajerskem

Iz 15. stoletja je znan proces proti Veroniki Deseniški v Celju. Ta proces je bil politično naravnani, Veronika bi naj uporabila ljubezensko magijo, tako bi se naj Friderik vanjo zaljubil, tasta pa je hotela zastrupiti. V celjski kroniki je zabeleženo, da so jo sodniki oprostili, grof Herman pa jo je kljub temu utopil v Ostovici.

Med leti 1546 in 1746 se je zvrstilo 250–300 čarovniških procesov in navadno so sodili kar večim obtožencem hkrati. Pravi izbruh procesov je bil v drugi polovici 17. stoletja, predvsem je bilo to obdobje številnih naravnih nesreč: poplave, požari, kužne bolezni, napadi kobilic, napadi Turkov in tako so ljudje iskali razlago za te težave pri čarovnicah. Glavna središča procesov so bila: Hrastovec, Vurberg, Ormož, Ljutomer, Maribor, Ptuj, Radgona in Celje (Radovanovič, 1997).

SLIKA 6: Zapisnik čarovniškega postopka, ki ga je vodil Hočevar

Leta 1546 se je v Mariboru odvijal pravi čarovniški proces, bilo je obtoženih več žensk iz Maribora, ki so med drugim zastupile nekega mariborskega meščana, pripravljale so čarovniško jed iz kuščarjev in drugih plazilcev. V vinogradih kadile mrlišče kosti ...

Pri obtožbah domišljija ni poznala meja.

Na Vurbergu se je odvijal proces leta 1585. Bilo je razpisano, da so čaravnice za svojo umetnost potrebovale perje, ki so ga kokošim populile na pusta. Letale so na burkljah in se družile s hudičem Gašperjem, na Vurbergu kuhale točo. Število procesov je porastlo ob koncu 16. stoletja, svoj vrhunec pa so dosegli v letih 1660–1700. Posebno številčni so bili na ozemlju med Muro in Dravo, skupna jim je bila predstava o sabatu (Košir, 1998).

Do vedno novih obtožb je prihajalo zaradi mučenja, ko so morale obsojenke izdati svoje pomočnice in pomočnike, kar pomeni, da so velik del žrtev naznanile same obsojenke. Najstarejša obsojenka je bila stara 80 let, najmlajša žrtev pa je imela 15 let (Radovanovič, 1997).

Okoli 500 čarovniških procesov je bilo na Slovenskem; največ obtoženih so obsodili na smrt, 265 (53,3%), zaradi mučenja je izgubilo življenje 41 oseb (8,2%), na milejše kazni in oprostilno sodbo so obsodili 54 oseb (10,9%), 6 osebam je uspelo pobegniti, za 131 primerov – 26,4% pa izid procesa ni znan (Košir, 1998).

2.6.2 Čarovniški procesi na Ptuju in okolici

“Leta 1673 se je pričel pred deželskim sodiščem minoritskega samostana na Ptuju čarovniški proces proti Haložanki Margareti Kralič, ki so jo ovadile tega leta usmrčene obtoženke pri Podlehniku.”¹⁹

Od obtoženke niso dobili priznanja, zato so začeli z mučenjem. Najprej so uporabili različna cerkvena sredstva; kadili so jo z velikonočno svečo, jo privezali na neko relikvijo, ji dali piti krstno vodo in vodo svetih treh kraljev. Po 26 urah mučenja in sedenja na čarovniškem stolu se je zlomila in priznala prav vse, kar so od nje zahtevali. Priznala je, da se je srečala z ostalimi tovarišicami, srečanje je potekalo na zapornici ribnika gornjega samostana na Ptuju. Tudi hudič ni manjkal na srečanju, oblečen je bil v zeleno opravo in ovešen s steklenimi drobci.

---

¹⁹ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 87.

SLIKA 7: Čarovniška stola iz 17. stoletja

“Pri tem pa jih je presenetila priča Primož Khosl, ki je potrdil Kraličino zgodbo in dodal, da je še dvakrat ob sobotah naletel na nekem razpotju na takšno srečanje. 25. avgusta je krvnik Kraličevo na grmadi zadavil in truplo sežgal. Ker še je Khosl dodal, da je na srečanjih videl tudi Uršulo Krešovko, so tudi njo privlekli pred sodišče in jo obsodili na smrt.”²⁰

Avtor knjige, Radovanovič Sašo, predstavi še kar nekaj čarovniških procesov, ki so natančno opisani in dokumentirani z zapisniki procesov. Če je že kdo bil obsojen čarovništva v družini, je bilo sojenje hitrejše, saj so že imeli dokaze, da se je v takšni družini čaralo. Če je bila ženska noseča, ji niso sodilo, dokler ni rodila.

Leta 1701 so na Ptuj poslali dva komisarja, ki sta pregledala zapisnike sojenja in sodbe. Ugotovila sta številne nepravilnosti; mučenje s ‘španskim škornjem’ je bilo prepovedano, obdolženke so tudi predolgo mučili, saj je obstajal predpis, kjer piše, da je mučenje lahko

²⁰ Sašo Radovanovič: Bog se usmili grešne duše. Amen, str. 87.

trajalo največ dvanajst do štirinajst ur. Nekatere obdolžence pa sta tudi izpustila zaradi pomanjkanja dokazov (Radovanovič, 1997).

2.6.3 Zaton čarovništva

17. stoletje je bilo še vedno polno čarovniških procesov, ki so jih zelo natančno opisovali v kronikah. Mnenja o teh pa niso bila več enotna, saj so nekateri duhovniki in zdravniki začeli čarovništvo razlagati iz druge perspektive.

Proces proti nekdanji redovni predstojnici, ki se je neposredno pritožila Zasebnemu kraljevemu svetu, (škofijsko sodišče v Parizu je razglasilo 1653, da je sestra nedolžna) je povzročil, da so se izobraženci javno izrekli proti obsedenosti s hudičem in čarovništvu. V 18. stoletju je čarovništvo predstavljalo vraževernost. V 19. stoletju so to tematiko pogosto uporabili v literaturi, nastajale so številne legende in pravljice na osnovi ljudskega izročila, pisatelji, etnologi pa so jih zbirali, med drugim tudi brata Grimm (Sallmann, 1994).

2.6.4 Magija ali čarovništvo

Na področju magije, predvsem obredne, bi zaman iskali sledi čarovništva, saj pri obredni magiji gre za podrejanje nadnaravne sile z raznimi obrednimi formulami. Hoteli so si tako pridobiti ljubezen, bogastvo in zdravje. Njene korenine najdemo že v 14. stoletju, z njo so se ukvarjali izobraženci, beraški menihi in duhovniki. Zelo se je uveljavila v južni Italiji. Proti njej je nastopala inkvizicija, ki se je zaman trudila, da jo uniči. Izpostaviti velja ljudsko magijo, saj še danes srečamo njene ostanke. Z njo so se ukvarjale preproste ženske, žene obrtnikov, prostitutke, predvsem nepismene osebe. Prenašala se je od ust do ust, ob tem velja omeniti zdravljenje z zdravilnimi zelišči, vendar so zdravilne lastnosti temeljile bolj na simboličnih značilnostih, ki so jih jim pripisovali, kot pa na njihovi resnični zdravilnosti. (Sallmann, 1994).

“Na podeželju se živele vedeževalke – k njim so hodili zato, da bi jim napovedale prihodnost, pomagale poiskati ljubo osebo ali izgubljeni predmet – ter zdravilke in drugi padarji, ki so jim tam tako zelo potrebovali, saj ni bilo drugega zdravstvenega osebja. Te ženske so bile pogosto

obtožene čarovništva in veliko jih je končalo na grmadi, češ da jih je zdravilnih metod, ki so jim baje uporabljale za uročitev, naučil hudič.”²¹

2.6.5 Bela in črna magija

Ljudje navadno ne verjamejo v črno magijo, vendar jih nekako nerešeni problemi in kopica težav usmeri v to stran iskanja odgovorov na njihova vprašanja in težave. Pogosto pa je to že takrat, ko je magija načela njihovo življenje na vseh področjih, psihofizičnem, ljubezenskem, zdravstvenem, finančnem. Pojavljati se začnejo številni strahovi in krog je tako sklenjen. Če pa se črna magija ne prime osebe, ki ji je bila poslana, pomeni to, da ima oseba zaščito v belem magu ali pa je duh osebe močnejši. Črna magija lahko postane zelo nevarna človeški duši, nekdo se lahko z njo začne ukvarjati čisto nedolžno iz gole radovednosti, potem pa ga magija zvabi vedno globlje. Demoni vedno pridejo na koncu po svoje plačilo, to je dušo naročnika ali maga, ki so mu služili (Belamagija.net, 2012).

Črni magiji nasproti stoji bela magija. Pri obredih se ne uporabljajo mrtve živali, kri in podobno, skratka drugim ljudem ne prinaša škode. Opravlja se podnevi; od vzhoda in do zahoda. Ob izvajanjih ritualov se bere biblija, molitvenik, njen cilj je odstranjevanje urokov črne magije, čiščenje prostorov in zdravljenje. Beli čarovnik lahko sam zboli, saj lahko nase sprejme negativno energijo.

2.6.6 Uroki

Škodljivo čaranje je lahko povezano skozi različne vrste telesnega jezika; zli dotik, zli govor, zli pogled ... Seveda sta lahko zli pogled in zlonamerno hvaljenje povezana. Hvaljenje je bilo navadno sprejeto kot urok, posebej še pri dojenčkih, navadno tudi pri živalskih mladičih. Za hvaljenje so mislili, da skriva zavist do sreče drugih. Če so bile izrečene pohvale, so ljudje morali dodati: «Bog ga blagoslovi!» Če pa so občudovali živalske mladiče, so morali reči, kako so grdi, da jih ne bi uročili. Če je neka ženska samo hvalila, je bila že sumljiva, da je čaravnica (Mencelj, 2006).

Če krava ni več dajala mleka so rekli, da jo je krastača 'pozizala'. Seveda je bila krastača čaravnica. Tako je že sama krastača predstavljala nekaj negativnega, slabega.

---

²¹ Jean-Michel Sallmann: Čarovnice satanove neveste, str. 101.

Če se je približevala nevihta, je kmet hotel zavarovati svoja polja pred točo. Takrat je molil h krščanskemu bogu, obenem pa je gospodinja metala na ogenj marjetice in šentjanževke, to so bile kresne cvetice, bogu Kresniku posvečene zeli. Ko je bila kresna noč, so si vsi želeli, da bi v svoj čevelj ujeli praprotovo seme in tako razumeli govorico živali. (23 – Sl. Pret.)

Kakšen bi naj bil nekoč izgled čarovnic, so nam pokazale številne raziskave, ki so jo opravili številni raziskovalci na našem ozemlju. To bi naj bila starejša ženska, navadno grdega izgleda, imela bi naj velik in čuden nos, škrbava, navadno je imela bradavice ali znamenja na licih, grd pogled in zraščene obrvi.

Glede oblačenja so raziskovalci zabeležili naslednje: oblečene so bile v črno, na glavi je bila ruta, nosile so dolgo nabrano krilo ali obleko. Včasih se pri opisih omenja tudi telesna prizadetost: grbavost, šepavost, sključenost. Njen socialni status ni bil najboljši, bila je revna in hodila je bosa. Lahko pa je čarovnica izstopala po svoji urejenosti, po nenavadnem načinu oblačenja.

Za sosedsko čarovnico je značilna zavist. Tudi če je živela odmaknjeno, na robu vasi, je bila sumljiva, ob tem pa je izstopala tudi po vedenju, saj je navadno kadila pipo kot moški.

Pred čarovnicami so se ljudje pogosto tudi branili. Tu je šlo predvsem za ravnanje z zakopanimi predmeti, včasih pa so predmete, ki so pripadali čarovnici ali njeni žrtvi, zažgali. Ljudje so se zatekali po pomoč k duhovniku ali pa k vedeževalcem, ti so bili nasprotniki čarovnic. Vendar so bili njihovi obiski pogosto skriti pred sosedi. Da so se odločili za obisk vedeževalca, so imeli lahko različne vzroke: umiranje, bolehanje, neješčost živine, svinj in nemlečnost krav, lahko pa tuid zgolj in samo iz radovednosti, saj so hoteli izvedeti nekaj o svoji prihodnosti (Mencelj, 2006).

Tudi danes še najdemo številne uroke, ki so povezani s srečo, zdravjem in ljubeznijo. Spadajo v domeno bele magije. Številni uroki so povezani z zdravilnimi rastlinami, pravzaprav imajo le-te v urokih pomembno vlogo. Ena takšnih zelišč je bazilika, ki stimulira mir v bivalnem prostoru.

2.6.7 Vraže

Vraže in vraževernost. Le redki ljudje še verjamejo vražam, ampak kljub temu se ohranjajo, postale so podobne majhnim obredom. Prenašajo se preko ustnega izročila. Ohranjajo se predvsem med podeželskim prebivalstvom in hkrati izgubljajo svoj prvotni pomen. Pogosto so ostanki cerkvenih obredov in imajo lahko poganske korenine. Ljudskim vražam bi lahko rekli, da so prazna verovanja (Radešček, 1984).

”Za ohranjanje ljudskega izročila pa je ogromno prispeval znameniti zgodovinar in kronist Janez Vajkard Valvasor. Še danes lahko številne stare običaje in vraže rekonstruiramo samo iz njegovih poročil.”²²

---

²² Rado Radešček: Slovenske ljudske vraže, str. 14.

3. EMPIRIČNI DEL

3.1 CILJI NALOGE

Z nalogo želimo ugotoviti:

- kakšno je poznavanje čarovništva,
- poznavanje črne in bele magije,
- poznavanje vraž in urokov pri učencih,
- poznavanje vraž in urokov pri starejših občanih.

3.2 HIPOTEZE

Pred začetkom raziskovalnega dela smo si zastavili kar nekaj hipotez o domnevnih rezultatih našega raziskovanja in o rezultatih anketnega vprašalnika.

H1 Učenci ne poznajo veliko dejstev o beli in črni magiji.

H2 Učenci poznajo malo vraž in urokov.

H3 Poznavanje vraž in urokov upada tudi med starejšim prebivalstvom na podeželju.

H4 Starejši kot so anketiranci, več vraž bodo poznali.

3.3 METODE DELA

Raziskovalno nalogo smo razdelili na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu smo uporabili ustrezno literaturo in nekatere informacije, ki so dostopne na internetu.

Anketne vprašalnike so izpolnjevali učenci od 5.– 9. razreda podružnične šole Grajena (72 učencev). Na terenu pa smo anketirali 31 občanov različnih starosti.

4. ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV

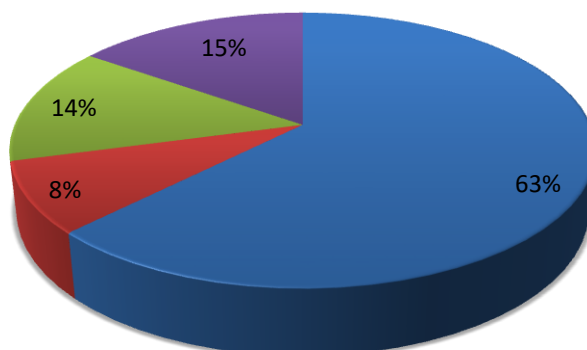
4.1 UČENCI

1. Kdo so čaravnice?

Tabela 1: Razumevanje besede čaravnica

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Hudobne ženske, ki čarajo.	21	24	45
Navadni ljudje.	2	4	6
Pravljična bitja.	1	9	10
Ne vem.	6	5	11

■ Hudobne ženske, ki čarajo ■ Navadni ljudje ■ Pravljična bitja ■ Ne vem

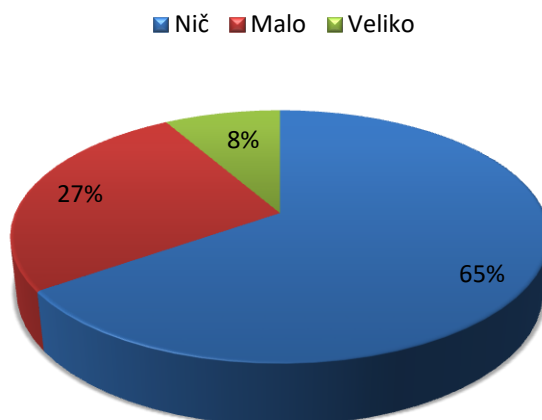
Graf 1: Razumevanje besede čaravnica

Kar 63% učencev je mnenja, da so čaravnice hudobne ženske, ki čarajo. 15% se jih ni opredelilo, da so to pravljica bitja jih meni kar 14%.

2. Koliko veš o črni ali beli magiji?

Tabela 2: Poznavanje bele in črne magije

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Nič.	22	25	47
Malo.	6	13	19
Veliko.	4	2	6

Graf 2: Poznavanje bele in črne magije

65% učencev ne pozna bele in črne magije, 27% ve nekaj malega o tem področju, samo 8% anketirancev pa pozna belo in črno magijo.

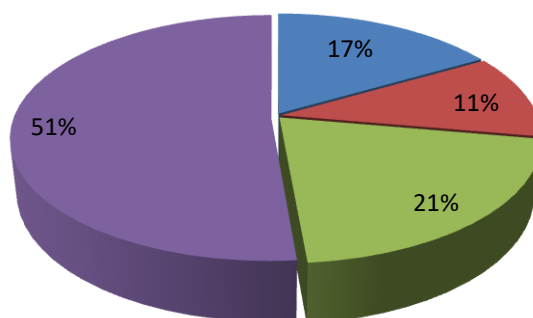
a) Če veš kaj o teh dveh magijah, napiši. Opiši na kratko.

Tabela 3: Poznavanje bele in črne magije

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Črna magija je nevarna, bela pa ne.	7	5	12
Črna je črna, bela pa bela magija.	3	5	8
Črna magija pušča posledice.	10	5	15
Ne vem.	21	16	37

Čira čara, abrakadabra

■ Črna magija je nevarna, bela pa ne ■ Črna je črna, bela pa bela magija
■ Črna magija pušča posledice ■ Ne vem

Graf 3: Poznavanje bele in črne magije

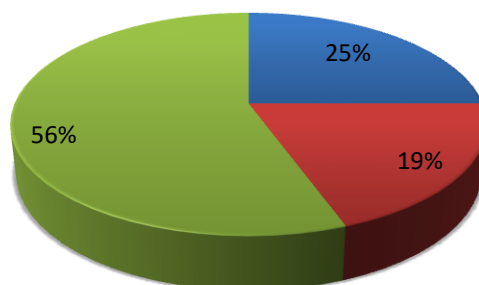
Izmed učencev, ki so se opredelili, da poznajo magijo, jih je 17% tistih, ki vedo, da je črna magija nevarna, bela pa ne. 51% anketirancev ne pozna značilnosti obeh magij, tudi 11% učencev je mnenja, da je pač črna magija črna, bela pa bela. 21% jih je pa mnenja, da črna magija pušča posledice.

3. Ali izvajajo ljudje v Sloveniji črno magijo?

Tabela 4: Uporabljanje črne magije v Sloveniji

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Ne	10	8	18
Da	4	11	14
Ne vem.	20	20	40

■ Ne ■ Da ■ Ne vem

Graf 4: Uporabljanje črne magije v Sloveniji

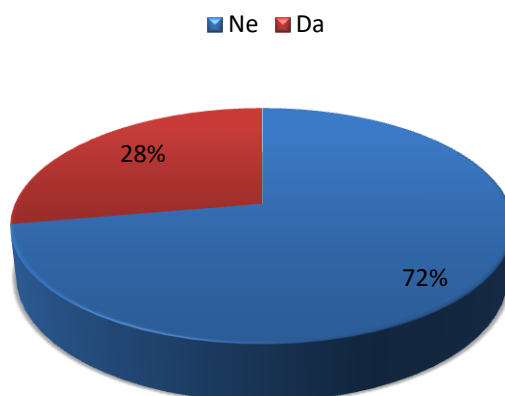
Čira čara, abrakadabra

19% učencev meni, da se črna magija v Sloveniji uporablja. 25% jih je prepričanih, da se magije ne pojavlja pri nas, 56% jih je neopredeljenih.

4. Ali morda poznaš koga, ki se ukvarja z magijo?

Tabela 5: Poznavanje oseb, ki se ukvarjajo z magijo

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Ne	27	25	52
Da	10	10	20

Graf 5: Poznavanje oseb, ki se ukvarjajo z magijo

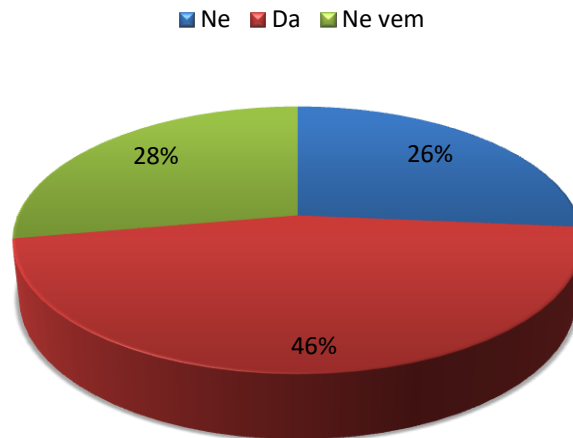
72% anketirancev ne pozna nikogar, ki bi se ukvarjal z črno magijo. 28% učencev pa pozna kakšno osebo, ki se ukvarja z različno magijo.

5. Ali misliš, da lahko črna magija pušča posledice?

Tabela 6: Ali črna magija pušča posledice?

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Ne	12	7	19
Da	15	18	33
Ne vem.	9	11	20

Čira čara, abrakadabra

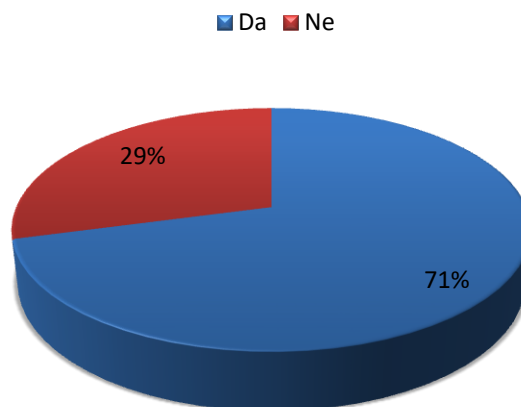
Graf 6: Ali črna magija pušča posledice?

46% učencev je mnenja, da črna magija pušča posledice, 28% se jih ni opredelilo, 26% pa misli, da ne.

6. Ali si si že ogledal/a kakšen film s čarovniško tematiko?

Tabela 7: Gledanje filma s čarovniško tematiko

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Da	26	16	51
Ne	5	10	21

Graf 7: Gledanje filma s čarovniško tematiko

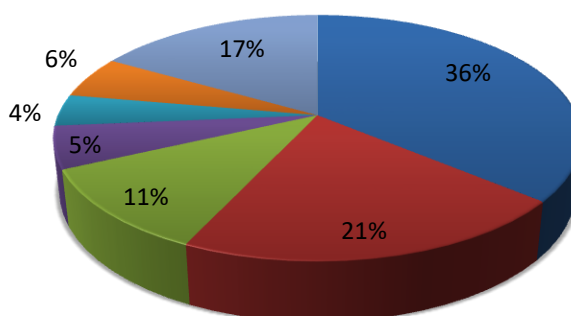
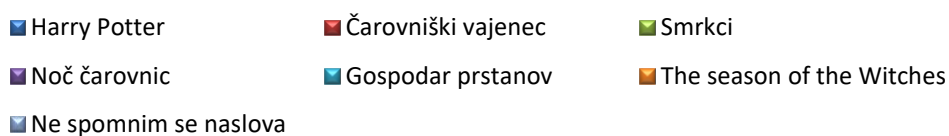
Kar 71% anketirancev si je že ogledalo kak film s čarovniško tematiko, le 29% pa ne.

a) **Napiši naslov.**

Tabela 8: Naslovi filmov, ki so si jih ogledali

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Harry Potter	11	9	26
Čarovniški vajenec	3	12	15
Smrkci	2	6	8
Noč čarovnic	3	1	4
Gospodar prstanov	1	2	3
The season of the Witches	2	2	4
Ne spomnim se naslova	8	4	12

Graf 8: Naslovi filmov, ki so si jih ogledali

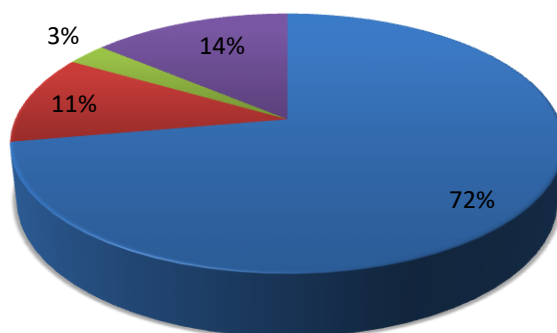
Najbolj gledani film je Harry Potter, ogledalo si ga je kar 36%, na drugem mestu je pa Čarovniški vajenec – 21%, 17% učencev pa se naslova ne spomni. Med gledane filme so še našli Smrkce, Noč čarovnic, Gospodar prstanov in Sezona čarovnic.

7. Kaj pomeni, če ti črna mačka prečka pot?

Tabela 9: Razumevanje vraže: mačka prečka pot, cesto

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Prinaša nesrečo.	24	28	52
Slaba senca	4	4	8
Smrt	0	2	2
Ne vem.	7	3	10

■ Prinaša nesrečo ■ Slaba senca ■ Smrt ■ Ne vem

Graf 9: Razumevanje vraže: mačka prečka pot, cesto

72% učencev pozna pomen vraže, če mačka prečka pot. 14% anketirancev vraže ne pozna, 14% pa si vražo razlaga napačno.

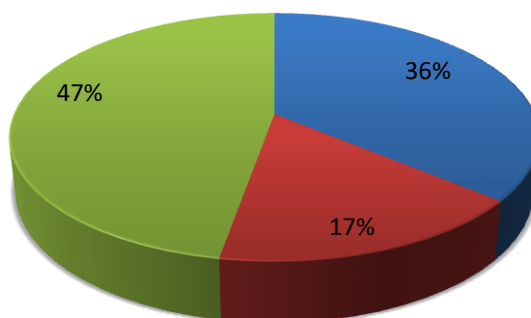
a) Kaj storiš?

Tabela 10: Dejanje po prečkanju poti, ceste

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
3 x pljuneš čez levo ramo.	9	17	26
Jo prekolneš.	6	6	12
Ne vem.	21	13	34

Čira čara, abrakadabra

■ 3x pljuneš čez levo ramo ■ Prekolneš jo ■ Ne vem

Graf 10: Dejanje po prečkanju poti, ceste

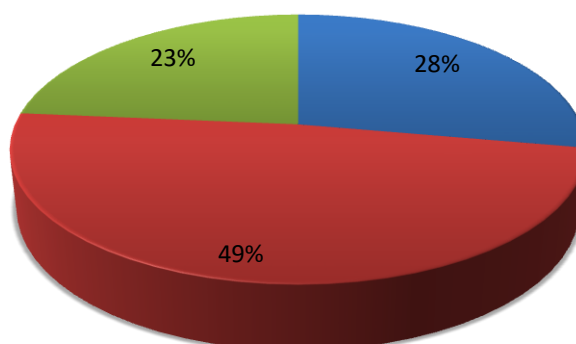
Če bi mačka prečkala pot, bi jih 36% 3-krat pljunilo, 17 % učencev bi izreklo kletvico, 47% pa ne ve, kaj bi naredilo.

8. Kateri izmed spodaj naštetih urokov je najnevarnejši?

Tabela 11: Nevarnost urokov – pogledi

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Lep pogled	12	8	20
Zli pogled	9	26	35
Grd pogled	8	9	17

■ Lep pogled ■ Zli pogled ■ Grd pogled

Graf 11: Nevarnost urokov – pogledi

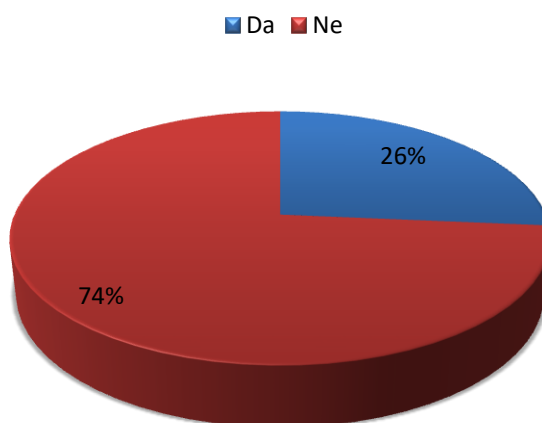
Čira čara, abrakadabra

Da je zli pogled najnevarnejši, jih meni kar 49% učencev, da je lep pogled nevaren – 28%, da je grd pogled najnevarnejši pa jih meni 23% anketirancev.

9. Ali verjameš v uroke?

Tabela 12: Resnica o urokih

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Da	10	9	19
Ne	21	32	53

Graf 12: Resnica o urokih

Kar 74% jih ne verjame v uroke, 26% pa verjame.

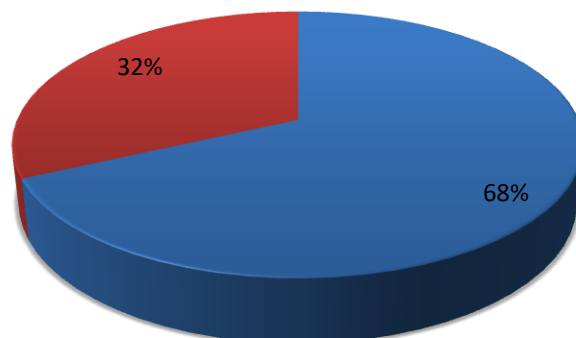
10. Kakšna je razlika med urokom in vražo?

Tabela 13: Razlika med urokom in vražo

Odgovori	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Urok mora nekdo izreči, v vraže pa verjamemo.	24	25	49
Ne vem.	8	15	23

Čira čara, abrakadabra

■ Urok mora nekdo izreči, v vraže pa verjamemo ■ Ne vem

Graf 13: Razlika med urokom in vražo

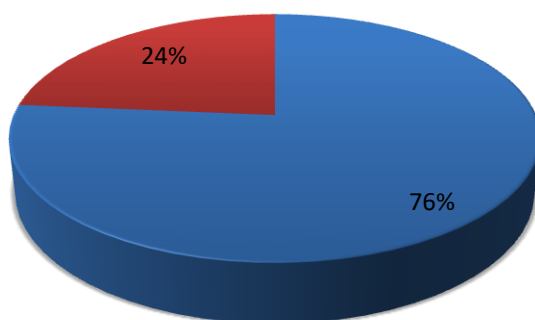
Razliko med vražo in urokom pozna kar 68% anketirancev, 32% pa jih ne loči.

11. Ali poznaš katere uroke in vraže?

Tabela 14: Poznavanje urokov in vraž

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Ne	25	30	55
Da	6	11	17

■ Ne ■ Da

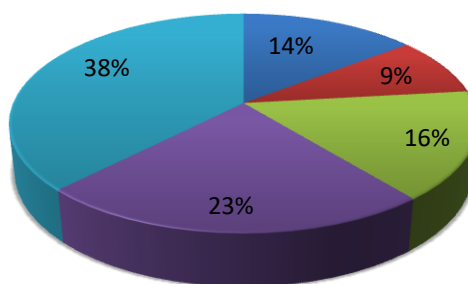
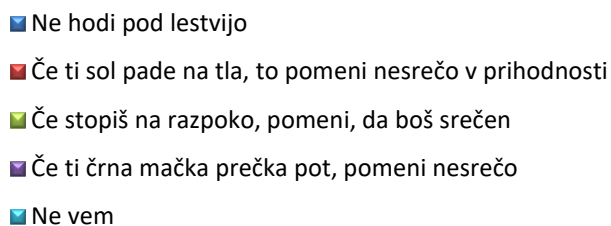
Graf 14: Poznavanje urokov in vraž

Kakšno vražo ali urok pozna le 24% anketirancev, 76% učencev pa jih ne pozna.

a) Napiši jih.

Tabela 15: Poznavanje urokov in vraž

Odgovor	Moški spol	Ženski spol	Skupaj
Ne hodi pod lestvijo.	6	4	10
Če ti sol pade na tla, to pomeni nesrečo v prihodnosti.	4	2	6
Če stopiš na razpoko, pomeni, da boš srečen.	5	6	11
Če ti črna mačka prečka pot, pomeni nesrečo.	7	9	16
Ne vem.	26	3	29

Graf 15: Poznavanje urokov in vraž

Največ učencev pozna vražo o mački, ki prečka cesto (23%), 16% anketirancev pozna vražo, če stopiš na razpoko, boš srečen, 14% jih meni, da ne smeš hoditi pod lestvijo, 9% učencev razume pomen soli, če ti pade na tla in se razsuje, 38% pa jih ne pozna nobene vraže.

4.2 PREBIVALCI OKOLIŠKIH VASI

Za anketni vprašalnik o vražah smo izbrali samo nekatere vraže, za katere še predvidevamo, da jih starejša generacija še pozna, vendar smo dopuščali možnost, da še kakšno sami pripišejo na anketni vprašalnik. Za izhodišče nam je bila knjiga z naslovom Coprnice so me nosile, gre za raziskavo vaškega čarovništva v vzhodni Sloveniji, in Slovenske ljudske vraže.

Tabela 1: Poznavanje vraž

Razlaga vraž iz knjige Slovenske ljudske vraže	IZPISANE VRAŽE IZ ANKETNIH VPRAŠALNIKOV
<u>Čarobna moč predmetov</u>	
čevlji (če škripajo): <i>(niso plačani)</i>	- niso plačani; niso razhojeni; niso uhojeni; niso plačani ali uhojeni; nisi jih plačal, morda ukradeni; niso dobro uhojeni; niso plačani ali niso dobro uhojeni; niso plačani; pomeni, da niso plačani; niso plačani; nismo jih plačali; pomeni, da niso plačani; nisi jih plačal; niso plačani; niso razhojeni; pomeni, da jih nismo plačali; niso plačani; niso razhojeni; niso plačani; so nerazhojeni, si jih ukradel v trgovini; jih nisi plačal v trgovini; pomeni, da niso plačani; niso plačani;
črepinje: <i>(prinašajo srečo)</i>	- prinašajo srečo, če se zlomi kozarec; prinašajo srečo; sreča; sreča; sreča; prinašajo srečo; prinašajo srečo; sreča; prinašajo srečo; prinašajo srečo; prinašajo srečo; prinašajo srečo; prinašajo srečo; nosijo srečo; sreča; prinašajo srečo; prinašajo srečo; sreča; prinašajo srečo; pomenijo srečo; prinašajo srečo; smola; sreča; sreča; prinašajo srečo; prinašajo srečo;
bajalica: <i>(najde vodni vir)</i>	- napoveduje slabe trenutke; najde vodni vir;
lasje: <i>(če hočeš, da ti hitro rastejo, jih moraš striči ob mlaju)</i>	- če vidiš rdečelasko, pomeni, da boš prevaran; če so zavozlani, pomeni to, da ima tudi tisti 'zavozlane roke'; če ti pride las v usta, so rekli, da boš pijan, če imaš las na rami, si zaljubljen; če si jih strižeš ob nedeljah, ti bodo rasli 2-krat počasneje kot običajno; če si lase ostrižeš v nedeljo, ti bodo počasneje rasli;
metla; smeti: <i>(če smeti pometaš čez prag ven, potem pometaš srečo iz hiše)</i>	- iščejo te čaravnice; iščejo te čaravnice; nekdo te išče; čaravnice te iščejo; --- - iščejo te čaravnice; če pometate pred hišo po sončnem zahodu, si boste priklicali nezaželen obisk; če pometate pred hišo po sončnem zahodu, si boste priklicali nezaželen obisk; če pred hišo pometaš po sončnem zahodu, bo prišel neželeni obisk; smeti ne smeš pometati čez prag, ker odganjaš obiske in srečo; iščejo te čaravnice; iščejo te čaravnice;
obleka (če si narobe	- so te coprnice zmešale; so te coprnice zmešale; se mi je malo zmešalo; spal si s cigani; si poleg cigana spal; spal s cigani; coprnice so te začarale; so te

Čira čara, abrakadabra

<p>oblečen): <i>(prepoznaš tako čarovico)</i></p>	<p>coprnice zmešale; čaravnice so te zmešale; na ta dan je vse narobe; te zmešajo coprnice; spal si s cigani; cigani so te iskali; za ženske: spala si zraven cigana, za moške: so te coprnice zmešale; če si narobe oblečen, pomeni to, da so te coprnice zmešale;</p>
<p>ogledalo: <i>(če se zlomi, prinaša nesrečo)</i></p>	<p>- če se vidite boste zanemarjeni; če ga razbiješ, boš 7 let nesrečen; prinaša nesrečo; sedem let nesreče; sedem let nesreče; če se dolgo gledaš vanj, se ti zdi, da si najlepši; če se zlomi, prinese nesrečo; če ga razbiješ, pomeni 7 let nesreče; če se razbije, ti prinese nesrečo; če se razbije, boš imel nesrečo; če se razbije, prinaša sedem let nesreče; če ga razbiješ, te čaka 7 let nesreče; razbito prinaša sedem let nesreče; prinaša nesrečo, če se razbije; če se razbije, 7 let nesreče; če ga razbiješ, imaš 7 let nesreče, razen, če vse koščke pobereš in jih odvržeš v tekočo vodo (reka, potok ...); če se zlomi, prinaša sedem let nesreče; če ga razbiješ, si nesrečen sedem let; če se zlomi, 7 let nesreče; ogledalo, če se zlomi, ti to prinaša 7 let nesreče; če ga razbiješ, boš imel 7 let nesrečo; če ga razbiješ, boš imel nesrečo;</p>
<p>perilo (plenice) <i>(mora se pobrati še pred mrakom, drugače otrok ne spi)</i></p>	<p>- če se plenice sušijo v mraku; otrok ne spi;</p>
<p>poleno, se joče v peči <i>(oglašajo se duše v vicah)</i></p>	<p>- je sveže; preveč mokro; premalo suho ali mokro; nekdo trpi na onem svetu (v vicah);</p>
<p>predpasnik: <i>(če se odveže, ljubljena oseba misli nate)</i></p>	<p>- če se odveže, je partner nezvest; se ti odveže, težave v zakonu; se ne umažeš ali v tradiciji – prireditel kakšna; če se ti odveže, nekdo misli nate;- - kadar se ti odveže predpasnik, to pomeni, da ljubljena oseba misli nate; če se ti odveže, nate misli ljubljena oseba; če se nekomu odveže, nekdo misli nanj; če se ti odveže, nekdo misli nate; kadar se ti predpasnik odveže, ljubljena oseba misli nate; če se odveže je partner nezvest; če se ti odveže te je fant, mož prevaral; če se ti odveže, je partner nezvest, za ženske pa velja, če si pogosto popackana v zadnjem času, si noseča; če se ti odveže, pomeni, da ti je nekdo bližnji nezvest; če se ti odveže, pomeni, da nekdo misli nate;</p>
<p>sol: <i>(če se vrže v ogenj, želijo)</i></p>	<p>- se razsiplje prinaša srečo; če se razsiplje, prinaša prepir; če jo vsipaš lisici na rep in jo uloviš; če se razsipa, prinaša nesrečo; raztresena sol pomeni laž</p>

Čira čara, abrakadabra

<i>rešit duše v vicah, razsipana prinese prepir)</i>	in izdajo; če se sol raztrese, prinese jezo; neumen si, če nimaš v glavi nič soli; če se razsiplje, prinaša nesrečo; če se ti razsiplje po kuhinji, pomeni, da boš imel srečo;
solnica: <i>(če se razsipa, prinaša jezo, prepir)</i>	- prinaša srečo; če se razsiplje, prinese jezo;
vozli: <i>(uporabljajo se za zdravljenje urokov)</i>	- v prihodnje ne bo šlo vse po načrtih, nekaj te bo oviralo; vozal na robcu pomeni, da nekemu, ki te žali, zavežeš jezik; če si hočeš stvar zapomniti, naredi vozal; v prihodnje ne bo šlo vse po maslu; v bližnji prihodnosti ne bo vse po načrtih;
vino: <i>(če se polije, pomeni skorajšnji krst)</i>	- če se ga preveč napiješ, ti stopi v glavo; boš pijan, če ga preveč spiješ; polito vino, pomeni krst v prihodnosti; če ga poliješ po nerodnosti po mizi, bo kmalu krst; če se polije, pomeni krst v prihodnosti; če se vino polije, je krst ali pa je nekdo od mrtvih žejen;
vrv: <i>(če vzameš del vrvi, s katero se je nekdo obesil, s sabo na sodišče, dobiš vsako tožbo)</i>	- če vrv vrtiliš in če se vrtil v krog, pomeni, da boš imela hčerko, če se vrtil vodoravno, pomeni, da boš imela sina; če greš na sodišče, daš vrv v žep za srečo;
<u>Vraže povezane s predmeti</u>	
ušesa: <i>(če ti v ušesu šumi, moraš vprašati nekoga, v katerem ti zvoni, če ta ugane, bo zvedel novico, če pa ne ugane, boš izvedel novico sam)</i>	- zvoniti v levem ušesu – slaba novica, v desnem pa dobra novica; če lahko migaš z njimi, imaš nek dar; migaš z ušesi; če ti zvoni v desnem ušesu, pomeni nekaj dobrega; če ti piska v ušesih, nekoga vprašaš v kateri; ali levi ali desni, povezano z novico; če ti zvoni v ušesu, nekoga vprašaš, v katerem ti zvoni, če ta ugane pravilno, bo novico slišal pred tabo, če pa ne, pa jo boš slišal ti pred njim; v katerem ušesu ti zvoni, levo uho, dobra novica, desno uho pa slaba novica; otroku, ki noče slišati, so rekli, da ima kosmata ušesa, vsak pes ima kosmata ušesa; če te boli levo uho, je to nekaj slabega, če pa desno, pa je to nekaj dobrega; če te boli levo uho, boš izvedel slabo novico, če pa desno, pa ravno obratno;
stopala/pete: <i>(če te srbijo pete, se bliža)</i>	- če ti trza desna peta, pričakuj dobre novice, če pa leva, te bodo kritizirali; če te srbijo, se ti bliža velik ples; če trza levo stopalo, pomeni bogastvo in

Čira čara, abrakadabra

	<p>dan srečen; če nekdo vstane z levo nogo, je po navadi zelo slabe volje; če vstaneš z levo nogo, si slabe volje; če zjutraj vstaneš z desno nogo na tla, bo tisti dan uspeh, z levo pa nesreča; če vstaneš z levo nogo, si slabe volje; laž ima kratke noge; ko si prvič po poroki mladoporočencev v njuni hiši, moraš prag prestopiti z desno nogo; če zjutraj vstaneš na levo nogo, pomeni, da boš imel slab dan; če se zjutraj vstaneš z levo nogo, boš imel slab dan;</p>
<p>oko: <i>(če oko utriplje, se bo zgodilo nekaj skabega, če te srbi levo oko, boš vesel, desno pa boš žalosten)</i></p>	<p>- če ti drgeta desno oko, pomisli na nekaj in uresničilo se bo, če ti trza levo oko, pridejo slabe novice; če te srbi oko, levo oko pomenijo slabe novice, desno oko – pomisli na nekaj in želja se ti uresniči, ampak samo če oko trza; če te levo oko srbi, nekoga vidiš, če te desno srbi, se boš jokal;</p>
<p>nos: <i>(se boš jezil, če te srbi nos)</i></p>	<p>- srbenje nosu, pomeni, da boš jezen na nekoga; zagotovo te potem nekdo razjezi; če te srbi, te bo nekdo razjezil; če te srbi, te bo nekdo razjezil; nekdo te bo razjezil; če te srbi, se boš razjezil; če te srbi, te bo nekdo razjezil; če te srbi leva stran, se boš poljubljal; če te nos srbi, pomeni da boš jezen; če te nos srbi, boš jezen; če te srbi, boš na nekoga jezen; če te srbi nos, boš kmalu jezen; če te srbi, boš jezen; če nekoga srbi nos, bo še jezen; če te srbi nos, boš slabe volje; če te srbi nos, boš jezen; če te srbi nos, boš slabe volje; če te nos srbi, si potem jezen; nekdo te bo razjezil; nekdo te bo razjezil; če te srbi, boš jezen; če te srbi nos, boš čez 5 minut jezen; če te srbi nos, pomeni, da boš jezen; če te nos srbi, boš tisti dan jezen;</p>
<p><u>Vraže povezane z osebami</u></p>	
<p>dimnikar: <i>(prinaša srečo, moraš se prijeti za gumb)</i></p>	<p>- če vidiš dimnikarja, se primi za gumb in prinesel ti bo srečo; prinaša srečo; prijeti za gumb, prinese srečo; primemo za gumb – prinaša srečo, če ga vidimo, pomislimo na nekoga in mu s tem prinesemo srečo; prinaša srečo, če se primeš za gumb; prinaša srečo, če se primemo za gumb; prinaša srečo; prinaša srečo; prinaša srečo; prinaša srečo, ko ga vidiš, se primeš za gumb; sreča; prinaša srečo; če se primeš za gumb, prinaša srečo; če se primeš za gumb, ko ga vidiš, ti prinese srečo; če dimnikar nosi lestev, to prinaša srečo; prinaša srečo; ko vidiš dimnikarja, se moraš prijeti za gumb in prinesel ti bo srečo; prinaša srečo; prinaša srečo, če se primemo za gumb, pa uresničuje tudi želje; prinaša srečo; če ga srečaš, se primeš za gumb, to prinaša srečo; prinaša srečo, če se primeš za gumb; če se primeš za gumb, ko vidiš</p>

Čira čara, abrakadabra

	<p>dimnikarja, ti prinese srečo; prinaša srečo; prinaša srečo; ko ga srečaš, se moraš prijeti za gumb in si nekaj zaželeli; ko ga vidiš, se moraš prijeti za gumb, si nekaj zaželeli in uresničilo se ti bo; ko ga vidiš, se primeš za gumb in prinesel ti bo srečo;</p>
<p>ženska (ob novem letu): <i>(prinaša nesrečo)</i></p>	<p>- ženska ne sme priti pred moškimi voščiti novega leta, ker je to nesreča; prinaša nesrečo; prinaša nesrečo; prinaša nesrečo; prinaša nesrečo, če pride prva k hiši; prinaša nesrečo, če prva stopi v hišo; prinaša nesrečo; nesreča; nesreča; prva stopi v hišo, prinese nesrečo; prinaša nesrečo; če pride prva voščiti, prinese nesrečo; če pride prva voščiti, prinaša nesrečo; če pride ženska za novo leto prva v hišo, potem ni sreče v hiši; če ti za novo leto, prvo vošči ženska, to prinaša nesrečo; za novo leto ne sme ženska voščiti prva, ker to prinaša nesrečo; ne sme voščiti prva, ker prinaša nesrečo; ne sme stopiti v hišo prva, ker to prinaša nesrečo; prinaša nesrečo; če pride prva k hiši, prinese nesrečo; prinaša nesrečo; prinaša nesrečo; ne sme ob novem letu prva voščiti – nesreča, pred njo mora moški; če za novo leto prva prestopi prag hiše, to prinese k hiši nesrečo; če pride prva ženska, prinese nesrečo; če pride ob novem letu ženska prva na obisk, to prinese nesrečo;</p>
<p><u>Vraže povezane z živalmi</u></p>	
<p>mačka: <i>(če ti mačka prečka pot, moraš na tistem mestu trikrat pljuniti, če ne boš nesrečen)</i></p>	<p>- če ti skoči črna mačka pred avto, pomeni to, da bo nesreča; prinaša nesrečo; prečkanje ceste, nesreča; če prečka pot, boš nesrečen, če je obrnjena v stran od tebe, sporoča, da se ti bliža smrt; pomeni nesrečo; prinaša nesrečo, če ti prečka pot; če ti prečka pot, pomeni 7 let nesreče; če prečka pot, boš nesrečen; če ti prečka pot, 3-krat pljuneš skozi okno; če prečka pot, pomeni nesrečo; prinaša nesrečo; če gre čez cesto bela mačka, prinaša srečo; boš imel nesrečo; če si mačka kremplje brusi, pride zlobni človek v hišo; če gre čez cesto, prinaša nesrečo; če ti črna mačka prečka pot, pomeni to nesrečo, da jo preprečiš moraš 3-krat pljuniti čez desno ramo; črna čez cesto prinaša nesrečo; če črna mačka prečka pot, pomeni to nesrečo, bela mačka pa srečo; če gre čez cesto bela mačka, prinese srečo, črna pa prinese nesrečo; če ti prečka, prekriža pot, moraš 3-krat pljuniti čez levo ramo; če ti črna mačka prečka cesto; prinaša nesrečo; če prečka cesto, prinaša nesrečo; mačka, če ti prečka pot, prinaša 7 let nesreče; če ti mačka prečka pot, boš nesrečen; če ti mačka prečka pot, boš nesrečen, če tega ne želiš, moraš 3-krat pljuniti čez</p>

Čira čara, abrakadabra

	levo ramo; če ti črna mačka prečka pot, boš imel nesrečo; če ti prečka pot, pomeni to nesrečo; če ti mačka prečka pot, boš imel nesrečo;
pes: <i>(tuljenje psa ponoči naznanja smrt)</i>	- žejen kot pes, pomeni zelo žejen; če slišiš psa lajati (tuliti), naj bi to pomenilo, da bo nekdo umrl; če pes grize travo, bo kmalu deževalo; psi ne napadajo angelov in dobrih ljudi, ampak jim pomahajo z repom; če sanjaš o psu, te obišče prijatelj;
pajek: <i>(prinaša srečo in ga ne smeš ubiti, lahko tudi napoveduje vreme)</i>	- pajek v hiši, pomeni, da je sreča v hiši; prinaša srečo; veliko pajkov v hiši, pomeni veliko snubcev; prinaša srečo, če ga ubiješ, ti prinese nesrečo; če ga ubiješ, boš nesrečen; če ga ubiješ boš nesrečen; če ga vidiš, ga ne smeš ubiti, ker prinaša srečo; ga ne smeš ubiti, boš nesrečen; če ga vidiš v hiši, ti bo prinesel srečo; če je v hiši veliko pajkov, pomeni, da boš imel veliko snubcev; kadar vidimo veliko pajkov, ki delajo lepe mreže, pomeni, da bo lepo vreme; kadar veliko pajkov dela mreže, bo lepo vreme; prinaša srečo; pajek v hiši prinaša srečo, ne smeš ga ubiti, veliko pajkov v hiši pomeni veliko snubcev; prinaša srečo; prinaša srečo, z mrežo in obnašanjem napoveduje vreme, oziroma se lahko orientiramo; veliko pajkov v hiši pomeni veliko snubcev; če vidiš pajka na noč čarovnic, pomeni, da duh umrle osebe pazi na tebe; prinaša srečo, se lahko orientiramo; dopoldan prinese srečo, zvečer pa nesrečo; prinaša srečo; če imaš v sobi pajka, suho južino, ti to prinaša srečo, zato ga ne smeš ubiti; veliko pajkov v hiši, pomeni veliko snubcev; veliko pajkov v hiši, pomeni veliko snubcev;
kukavica: <i>(če slišiš prvič kukavico in nimaš nič denarja v žepu, boš celo leto reven)</i>	- prinaša srečo; ko jo slišiš prvič kukati in če imaš denar, pomeni, da boš imel v prihodnje debelo denarnico; ko slišiš prvič kukanje, pa če imaš v žepu denar, z njim zažvenketaš, pomeni, da boš dobil veliko denarja; ko jo slišiš prvič kukati, moraš zažvenketati s kovanci, potem imaš veliko denarja; če jo slišiš prvič, ti prinaša denar; prinaša denar; ob njej strosi denar; ko jo vidiš, moraš strositi denar; prinaša denar; prinaša denar; prinaša srečo; na pomlad prinaša srečo; če slišiš kukavico in imaš pri sebi denar, pomeni, da ga boš imel celo leto dovolj; na pomlad prinaša srečo, tisti, ki pa imajo v času njenega oglašanja v žepu še denar, pa zraven še prinaša bogastvo; če imaš v hlačah denar, ko se kukavica prvič oglasi spomladi, boš imel celo leto denar, če pa ne, pa ga ne boš imel; ko jo prvič slišiš, moraš imeti v žepu denar, potem boš bogat; denar; prinaša denar; če imaš v žepu denar, kadar se

Čira čara, abrakadabra

	oglaša, prinaša bogastvo;
<p>pikapolonica: <i>(če sede komu na roko ali prst in potem zleti, se bo oseba omožila v tisti kraj, ki je v smeri poleta)</i></p>	- sreča; prinaša srečo; prinaša srečo; prinaša srečo; če jo ubiješ, ti prinese nesrečo; če jo ubiješ, prinese nesrečo; če jo ubiješ boš nesrečen; po tihem si nekaj zaželiš, ko jo vidiš; prinaša srečo; če jo ubiješ, prinaša nesrečo; če ima parno število pik, prinaša srečo; uresničuje želje; izpolnjuje želje; če ti na roko prileti pikapolonica, se ti izpolni želja; izpolnjuje želje; če ima na hrbtu parno število pik, prinaša to srečo; izpolnjuje želje, izpolnjuje želje; če se ti pikapolonica usede na prst, ti izpolni željo, ki si jo zaželiš v tistem hipu; prinaša srečo, če ti odleti z roke; prinaša srečo; na prstu, ko vzleti, pokaže smer ljubljene osebe; če jo ubiješ, prinaša nesrečo; prinaša srečo; toliko kot ima pik, toliko let sreče boš imel; uresničuje želje; izpolnjuje želje;
<p>sova, čuk: <i>(če pride sova v bližino hiše in ponoči uka, bo nekdo umrl)</i></p>	- oznanja smrt; prinaša smrt; če priletita v bližino kake hiše, pomeni smrt; če se sova oglaša zvečer blizu hiše, bo v bližini kmalu smrt; prinaša oziroma napoveduje smrt; kadar priletita čuk ali sova v bližino kakšne hiše, bo v bližini kmalu smrt; smrt v družini ali bližnji okolici; naznanja smrt; nekdo od bližnjih bo umrl; če slišiš sovo, pomeni, da ti bo nekdo od bližnjih umrl;
<p>sraka: <i>(če poje zjutraj na dvorišču, bodo izvedeli kako novic)</i></p>	- oznanja obisk; kraja; prinaša nesrečo; še isti dan bomo slišali kako novico; prinaša nesrečo; če zjutraj vrešči, to pomeni skorajšnji obisk ali pošto; prinaša oz. oznanjuje prihod novice; če sraka zjutraj vrešči, pomeni skorajšnji obisk ali pošto, ter da bomo še isti dan prejeli novico; prinaša (njeno vreščanje) prepir; krade kot sraka;
<p>konj: <i>(ko konj pelje s vprego mrliča od hiše, ne sme pogledati ne levo ne desno, sicer bo tam zagotovo kdo umrl)</i></p>	- če vidiš konja, boš prejel dobre novice; če ti uspe posel, pomeni, da si na konju, konja spoznaš po zobeh (starost);
<p>krt: <i>(kadar krt rije pod pragom hiše ali od hiše stran, bo nekdo umrl v hiši)</i></p>	- če rije prinaša smrt; če krt rova pred hišo, bo nekdo umrl; če krt rije pred hišo ali blizu hiše, pomeni, da bo nekdo kmalu umrl; če pod hišo ali v njeni bližini rije krt, pomeni, da bo nekdo v hiši umrl; blizu hiše prinaša smrt v sorodstvu; če rije okrog hiše, to prinaša srečo;
<p>žaba</p>	- pojej živo žabo, pomeni, da se lotiš najtežje naloge in jo rešiš; če te polula

Čira čara, abrakadabra

<p>(strnišnica): <i>(je krastača, ki se jo mora ubiti, saj škodi živalim na kmetiji, v hlevu)</i></p>	<p>postaneš gobast; če glasno regljajo, bo slabo vreme; če se žabe derejo, bo slabo vreme; kliče dež; če žabe glasno regajo, bo slabo vreme; kliče dež; če se žaba oglašča, pomeni, da bo kmalu deževalo; če se žaba oglašča, bo kmalu dež; predstavlja denarnico, če je debela, je bogastvo;</p>
<p><u>Urok</u></p>	
<p>svinje (živina, slaba rast, zdravje slabo):</p>	<p>- prinašajo srečo; če je živina slabo rastla, pomeni, da je bil urok – ženska, ki je znala coprati; prinašajo srečo; prinašajo srečo k hiši;</p>
<p><u>Zagovori</u></p>	
<p>bradavice, divje meso: <i>(ob mlaju gledati mesec, izrstke drgniti s kostjo in govoriti: »Kar vidim naj mladi, kar drgnem naj se posuši)</i></p>	<p>- ko se pojavi prvi krajec na nebu, gledaš v nebo, božaš bradavico in govoriš, kaj gledam naj raste, kar božam naj izgine (9-krat);</p>
<p>zobobol: <i>(kačja mast – korenina rastline, zob sam razpade)</i></p>	
<p>mozolji: <i>(da se jih izgubiš, moraš za binkoštno nedeljo iti na travnik, nabrati roso, si umiti obraz, ob tem pa govoriti: «O sveta rosica, daj da postanem lepotica!«</i></p>	<p>- puberteta, čiščenje krvi; čistijo kri; čistijo kri; puberteta; če kradeš ocvirke, dobiš mozolje; puberteta, čisti kri; nekomu si nakopal težave; nekdo ti bo zabodel nož v hrbet;</p>
<p>tvor: <i>(na cerkvenem pragu moraš 3-krat pihnuti v nekoga, tako izgubiš tvor)</i></p>	<p>- če sediš na mizi, dobiš tvor;</p>

<p>ječmenček: <i>(se žanje z nožem, ženska maha z nožem nad očesom in odgovarjala na vprašanje kaj dela, da žanje ječmen, odgovoriti se je moralo: »Baba lažeš!«</i></p>	<p>- razjezil si nosečnico; razjeziti nosečnico; si razjezil nosečnico; zameril nosečnici; zameril si se nosečnici; si pogledal malo postrani nosečnico; razjezil si nosečo žensko; razjezil si nosečnico; moraš pljuniti v oko; si se zameril noseči ženski; če se zameriš noseči ženski, dobiš ječmenček; razjezil si nosečnico; razjezil si nosečnico; zameril si se noseči ženski; nekoga, ki ti je izjemno všeč, si predolgo gledal, zameril si se noseči ženski;</p>
--	--

Tabela 2: Število znanih vraž

starost v letih	spol	število znanih vraž	procenti
76	ženski	9	25%
78	ženski	22	61%
64	ženski	16	44%
64	ženski	33	92%
69	ženski	24	67%
65	ženski	14	39%
63	ženski	14	39%
67	moški	13	36%
52	ženski	24	67%
59	ženski	17	47%
52	ženski	16	44%
49	ženski	16	44%
43	ženski	17	47%
43	ženski	18	50%
42	moški	3	8%
41	moški	15	42%
41	ženski	15	42%
40	ženski	16	44%
38	ženski	9	25%

Čira čara, abrakadabra

35	ženski	14	39%
39	moški	19	53%
36	ženski	14	39%
37	moški	15	42%
30	moški	12	33%
28	ženski	12	33%
26	moški	7	19%
25	moški	10	28%
18	ženski	15	42%
18	ženski	14	39%
17	moški	12	33%
16	ženski	11	31%

Pet anketirancev pozna več kot 50% vraž, od tega pa so vse ženskega spola. Povprečje v poznavanju vraž med leti 49–76 je 50,4%, med leti 39–43 je 33% in med leti 16–38 je 33%. Največ vraž pozna občanka, ki je stara 64 let, kar 92%.

Tabela 3: Najpolj znane vraže

vraža	št. anketirancev, ki vražo pozna	procenti
dimnikar	29	83%
kolcanje	29	83%
mačka	29	83%
ženska (ob novem letu)	26	74%
črepinje	26	74%
pikapolonica	26	74%
nos	24	68%
čevlji	23	65%
ogledalo	23	65%
pajek	23	65%
kihanje	21	60%
mozolj na jeziku	21	60%

Čira čara, abrakadabra

kukavica	17	48%
noge	17	48%
obleka (če si narobe oblečen)	15	43%
predpasnik	14	40%
ušesa	11	31%
metla, smeti	11	31%
sova, čuk	10	29%
sol	9	26%
žaba (strnišnica)	10 (<i>druga razlaga²³</i>)	29%
sraka	9 (<i>frazemi</i>)	26%
ječmenček	15 (<i>v nalogi zahtevan zagovor</i>)	43%

Najbolj znane vraže so tiste, ki so povezane z razlago sreče ali nesreče, in sicer vraže povezane z *dimnikarjem*, s *kolcanjem*, z *mačko* in z *žensko ob novem letu*, tudi *črepinje* in *pikapolonica* so zabeležene v 74% poznavanju.

Tabela 4: Najmanj znane vraže

vraža	št. anketirancev, ki vražo pozna	procenti
pes	1	3%
poleno se joče v peči	1	3%
bajalica	1	3%
perilo (plenice)	1	3%
vrv	2	6%
oko	3	9%
solnica	3	9%
lasje	4	12%
vozli	5	14%
vino	6	17%

²³ Anketiranci so žabo povezovali z napovedovanjem vremena, saj poimenovanja za žabo, strnišnica, gotovo še niso slišali. Gre za povezavo med strniščem in žabo krastačo, ki se na požeti njivi pojavi po končani žetvi.

krt	6	17%
stopala/pete	7	20%

Najmanj poznane so vraže *o psu*, *o polenu, ki se joče*, *o bajalici* in *o perilu*. Pozna jih le po en anketiranec in prihajajo iz starejše populacije.

5. UGOTOVITVE

Čarovnice in čarovniški procesi je tematika, ki je kar dobro zgodovinsko obdelana. Tudi v naši raziskovalni nalogi smo se v grobem dotaknili tega področja. Ker je kar nekaj procesov potekalo v naši bližnji okolici, se nam je zdela tema še toliko bolj privlačna. Zanimale so nas tudi razne vraže in uroki, ki so nastajali v preteklih stoletjih povezani s čarovništvom. S študijem dostopnih virov in literature ter dvema različnima anketnima vprašalnikoma, ki ju je izpolnilo 72 učencev in 31 prebivalcev okoliških vasi, smo poskušali ugotoviti različne posledice čaranja nekoč in danes, pa seveda poznavanje vraž in urokov, ki so se širili iz roda v rod. Drugi del anketiranja je potekal na terenu, saj smo poskušali izbrati zanimiv vzorec, anketirati nekaj starejših občanov in tako narediti primerjavo med različnimi generacijami.

S pomočjo podatkov, ki smo jih zbrali s pomočjo anketnih vprašalnikov lahko potrdimo **prvo hipotezo »Učenci ne poznajo veliko dejstev o črni in beli magiji«**, saj je kar 47 učencev odgovorilo, da o črni in beli magiji ne vedo nič, prav tako 40 učencev ne ve, če se magija uporablja v Sloveniji, in da samo 12 učencev ve, da je črna magija nevarna, bela pa ne. Iz tega sledi, da tudi velika večina (52 učencev) ne pozna osebe, ki bi se z magijo ukvarjala.

Druga hipoteza »Učenci poznajo malo vraž in urokov« se je izkazala kot pravilna. Najbolj poznana je vraža o črni mački, ki prečka pot, saj jo 52 učencev (76%) povezuje s prinašanjem nesreče. Kako ravnati takrat, da vražo izničimo, pa ve le 26 učencev (36%). Pri anketnem vprašanju, če poznajo kakšno vražo, ki so jo morali zapisati, so zabeležili samo 4 različne vraže; *črna mačka prečka pot, hoja pod lestvijo, sol pade na tla, stopiti na razpoko*, učenci tudi razumejo pomen teh vraž. Učenci poznajo razliko med vražo in urokom (49 učencev), čeprav v uroke ne verjamejo (74%), med pogledi pa je najnevarnejši zli pogled, tako jih meni 35 učencev.

Tretja hipoteza, ki pravi, »**Da poznavanje vraž upada tudi med starejšim prebivalstvom na podeželju**« je bila potrjena na izbranem vzorcu prebivalcev okoliških vasi. Samo 5 anketirancev (16%) je poznalo več kot 50% zapisanih vraž.

Anketni vprašalnik je zahteval od posameznikov dobro poznavanje vraž, saj je bila zapisana le nosilna beseda same vraže, ne pa celotna vraža, anketiranci bi tako le zapisovali samo posamezne pomene, kar bi bilo tudi lažje in zagotovo bi bil dosežen rezultat boljši.

Poznavanje urokov je zelo slabo, prav tako zagovorov, saj je bil zabeležen samo en primer. Pri *ječmenčku* so anketiranci razlagali vražo, ne pa zagovora, ki bi ječmenček odpravil.

12 najstarejših anketirancev pozna v povprečju 50,4% vraž, 12 najmlajših pa v povprečju 33%. Dobljeni podatki so potrdili **četrto hipotezo** »**Starejši kot so anketiranci, več vraž bodo poznali**«. 64-letna anketiranka pozna kar 92% preverjanih vraž, najmlajša anketiranka, ki je stara 16 let, pa 31%, to je le 11 vraž.

ZAKLJUČEK

Vraže niso nekaj stalnega, enotnega, oblikujemo jih govorce sami, tako da so na ozemlju Slovenije različne. To dejstvo smo ugotovili tudi v sami raziskovalni nalogi. Hkrati smo ugotovili, da se vraže spreminjajo in da jih sprejemamo iz okolja, kjer bivamo. Njihov pomen se spreminja, kar dokazuje, da je jezik živa stvar. Ker se spreminja tudi vaško življenje, tradicionalne kmetije izginjajo, se modernizirajo, posledično se spreminja tudi besedišče in hkrati s tem izginjajo tudi vraže.

Populacija učencev ima predstavo o čarovnicah še vedno zelo močno, da pa jih povezujejo s pravljicami je povsem razumljivo, saj jih kar pogosto srečajo v pravljicah in različnih zgodbah, to pa tudi potrjuje gledanje filmov s to tematiko, saj si je 71% že ogledalo kakšen film, najbolj gledani film je pa Harry Potter.

Poznavanje bele in črne magije je pri učencih zelo slabo, saj še pri nas magija ni toliko razširjena, obstaja pa tudi verjetnost, da jih ta tematika toliko ne zanima. Njihovo poznavanje vraž je zelo skromno, saj jih počasi sprejemajo iz svoje okolice in se jih učijo iz različnih govornih situacij.

Anketiranci poznajo najbolj tiste vraže, ki so povezane s srečo ali nesrečo, saj ob tem gre za osebno doživljanje in občutenje. Vraže, ki so povezane s *črepinjami*, *z ogledalom*, *z dimnikarjem*, *z žensko ob novem letu*, *z mačko*, *s pikapolonico*, *s kolcanjem*, so dobro poznane med vaščani, saj jih pozna več kot 50%.

V samo razlago vraž so nekateri anketiranci vključili tudi posamezne frazeme: 'krade kot sraka', 'žejen kot pes'.

Nekatere vraže so popolnoma izgubile povezavo s prvotno – izhodiščno vražo, kot npr. *konj*, kjer v zapisih anketirancev najdemo pregovor 'konja prepoznaš po zobeh' in frazem 'biti na konju' in razlaga vraže *bajalica*, kjer samo še en anketiranec pozna pomen in vlogo te navadno mlade leskove rogovile.

Pri *pajku* se uveljavlja vraža o snubcih, enako kot pri *kihanju*, kjer so pogosti zapisi 'za zdravje', 'na zdravje'. Iz zbranega gradiva bi lahko zaključili, da ostra meja med posameznimi besednimi funkcijskimi vlogami izginja in da se tudi ta del besedišča spreminja, čeprav ni tako pogosto uporabljen v vsakdanjem pogovoru.

Čira čara, abrakadabra

Ljudske vraže pa imajo to posebnost, da se lahko razlikujejo od vasi do vasi, saj jih oblikujejo prebivalci sami, z njihovo uporabo v pogovoru pa skrbijo tudi za njihov obstoj v slovenskem jeziku.

7. VIRI IN LITERATURA

Jaklič, F. 1868–1937. (2001). *Zadnja na grmadi*. Celje. Mohorjeva družba.

Košir, M. (1998). *Na grmado z veščami*. Kranj. Gorenjski muzej Kranj.

Mencelj, M. (2006). *Coprnice so me nosile, raziskava vaškega čarovništva v vzhodni Sloveniji na prelomu tisočletja*. Ljubljana. Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

Prek šibja, prek trnja, prek borov, prek dolov: slovenske pripovedi o čarovnicah, čarovnikih in vračih. (2006). Radovljica. Didakta.

Radešček, R. (1984). *Slovenske ljudske vraže*. Ljubljana. ČZP Kmečki glas.

Radovanovič, S. (1997). "Bog se usmili uboge grešne duše. Amen." *Čarovniški procesi na slovenskem Štajerskem v letih 1546–1746*. Murska Sobota. Pomurska založba.

Sallmann, J.–M. (1994). *Čarovnice, satanove neveste*. Ljubljana. DZS.

Slovenska preteklost v ljudski pripovedi. (1996). Ljubljana. Samozaložba Dušica Kunaver.

Valvasor, J. V. (1978). *Slava vojvodine Kranjske*. MK.

Bela in črna magija, dostopno na:

http://www.belamagija.net/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=92, citirano 21. 2. 2012.

8. SEZNAM SLIK

SLIKA 1: Čarovniška srajca iz 17. stoletja

(Vir: Jaklič, F. 1868–1937. (2001). Zadnja na grmadi; (spremno študijo napisal Matevž Košir). Celje. Mohorjeva družba.

SLIKA 2: Tortura z vodo

(Vir: Jaklič, F. 1868–1937. (2001). Zadnja na grmadi; (spremno študijo napisal Matevž Košir). Celje. Mohorjeva družba.

SLIKA 3: Različne natezalnice in paličniki

(Vir: Jaklič, F. 1868–1937. (2001). Zadnja na grmadi; (spremno študijo napisal Matevž Košir). Celje. Mohorjeva družba.

SLIKA 4: Zemljevid deželnih sodišč in krajev, kjer so potekali čarovniški procesi

(Vir: Jaklič, F. 1868–1937. (2001). Zadnja na grmadi; (spremno študijo napisal Matevž Košir). Celje. Mohorjeva družba.

SLIKA 5: Podpisi prisednikov

(Vir: Jaklič, F. 1868–1937. (2001). Zadnja na grmadi; (spremno študijo napisal Matevž Košir). Celje. Mohorjeva družba.

SLIKA 6: Zapisnik čarovniškega postopka, ki ga je vodil Hočevar

(Vir: Jaklič, F. 1868–1937. (2001). Zadnja na grmadi; (spremno študijo napisal Matevž Košir). Celje. Mohorjeva družba.

SLIKA 7: Čarovniška stola iz 17. stoletja

(Vir: Jaklič, F. 1868–1937. (2001). Zadnja na grmadi; (spremno študijo napisal Matevž Košir). Celje. Mohorjeva družba.

9. PRILOGE

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE

Pozdravljeni!

Učenke 8.g razreda pripravljamo raziskovalno nalogo o čarovnicah. To anketo izvajamo zato, ker nas zanima, koliko ste seznanjeni s čarovništvom, uroki in belo ter črno magijo.

Obkroži! *Spol:* ženski/moški

1. Kdo so čaravnice?

---

2. Koliko veš o črni ali beli magiji?

- a) nič
- b) malo
- c) veliko

Če veš kaj o teh dveh magijah, napiši na črto. Opiši na kratko.

---

3. Ali izvajajo ljudje v Sloveniji črno magijo?

- a) ne
- b) da
- c) ne vem

4. Ali morda poznaš koga, ki se ukvarja z magijo?

- a) ne
- b) da

5. Ali misliš, da lahko črna magija pušča posledice?

- a) ne
- b) da
- c) ne vem

6. Ali si si že ogledal/a kakšen film s čarovniško tematiko?

- a) ne
- b) da

Napiši naslov. _____

5. Kaj pomeni, če ti črna mačka prečka pot?

Kaj storiš takrat?

---

6. Kateri izmed spodaj naštetih urokov je najnevarnejši?

- a) lep pogled
- b) zli pogled
- c) grd pogled

7. Ali verjameš v uroke?

- a) da
- b) ne

8. Kakšna je razlika med urokom in vražo?

---

9. Ali poznaš katere uroke in vraže?

- a) da
- b) ne

Napiši jih.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

*Hvala za sodelovanje!
Sergeja Lešnik, Maja Štrucl, Valentina Čeh*

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA PREBIVALCE OKOLIŠKIH VASI

Pozdravljeni!

Učenke 8.g razreda pripravljamo raziskovalno nalogo o čarovnicah. To anketo izvajamo zato, ker nas zanima, koliko ste seznanjeni s čarovništvom, uroki in vražami.

Spol: ženski/moški   *Starost:* _____

<u>Ali veste kaj o čarobni moči predmetov?</u>	
(Razložite, prosim!)	
čevlji (če škripajo):	
črepinje:	
bajalica:	
lasje:	
metla; smeti:	
obleka (če si narobe oblečen):	
ogledalo:	
perilo (plenice):	
poleno, se joče v peči:	
predpasnik:	
sol:	
solnica:	
vozli:	
vino:	
vrv:	
<u>Poznate katero vražo, ki je povezana z naslednjimi predmeti?</u>	
(Razložite, prosim!)	
ušesa:	
stopala/pete:	
kihanje:	
kolcanje:	
mozolj na jeziku:	

Čira čara, abrakadabra

noge:	
oko:	
nos:	
<u>Poznate katero vražo, ki je povezana z naslednjimi osebami?</u>	
(Razložite, prosim!)	
dimnikar:	
ženska (ob novem letu):	
<u>Poznate katero vražo, ki je povezana z naslednjimi živalmi?</u>	
(Razložite, prosim!)	
mačka:	
pes:	
pajek:	
kukavica:	
pikapolonica:	
sova, čuk:	
sraka:	
konj:	
krt:	
žaba (strnišnica):	
<u>Poznate kateri urok?</u>	
(Razložite, prosim!)	
svinje (živina, slaba rst, zdravje slabo):	
<u>Poznate kateri zagovor?</u>	
(Razložite, prosim!)	
bradavice, divje meso:	
zobobol:	
mozolji:	
tvor:	
ječmenček:	

*Hvala za sodelovanje!
Sergeja Lešnik, Maja Štrucl, Valentina Čeh*